

ژياننامەى

مىندى اقرا الثقافى

www.iqra.ahlamontada.com

پىغەمبەران بو مىندالان

ئا/ مىروان فائق

دووم چاپ
ههولير 2013

بۆدابهزاندنی جوورهها کتیب: سردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای داتلود کتایبهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

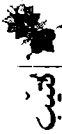
www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

**ژياننامەى
پيغەمبەران بۆ منداڵان**

ناسنامدی

ناو: پوختهی ژمانی یئغه مهران بؤمندالان
 بابەت: نایینی
 ناماده کردنی: مەروان فائق
 چاپخانه: هیفی
 چاپ: دوووم/ 2013
 تیراژ: (1000) لانه
 بەرھەم: (69)

کتیبخانهی

حاجی قادری کۆچی

دیزارین - چاپکردن - بلاوکردنهوه

۰۶۶ ۲۴۳۳۶۸

۰۶۶ ۲۶۸۸۹۰۷

عینار - کورستان - ههولێر

ساقی چاپ پارێزراوه

له بهرێوه بهرایهتی گشتی کتیبخانه گشتیهکان ژماره‌ی سپاردنی (۲۸۱۵) ی سالی (۲۰۱۰) ی پئدراوه.

07504671394

07504885903

hawler.chap@gmail.com

ژياننامەى پيغەمبەران بۆ منداڵان

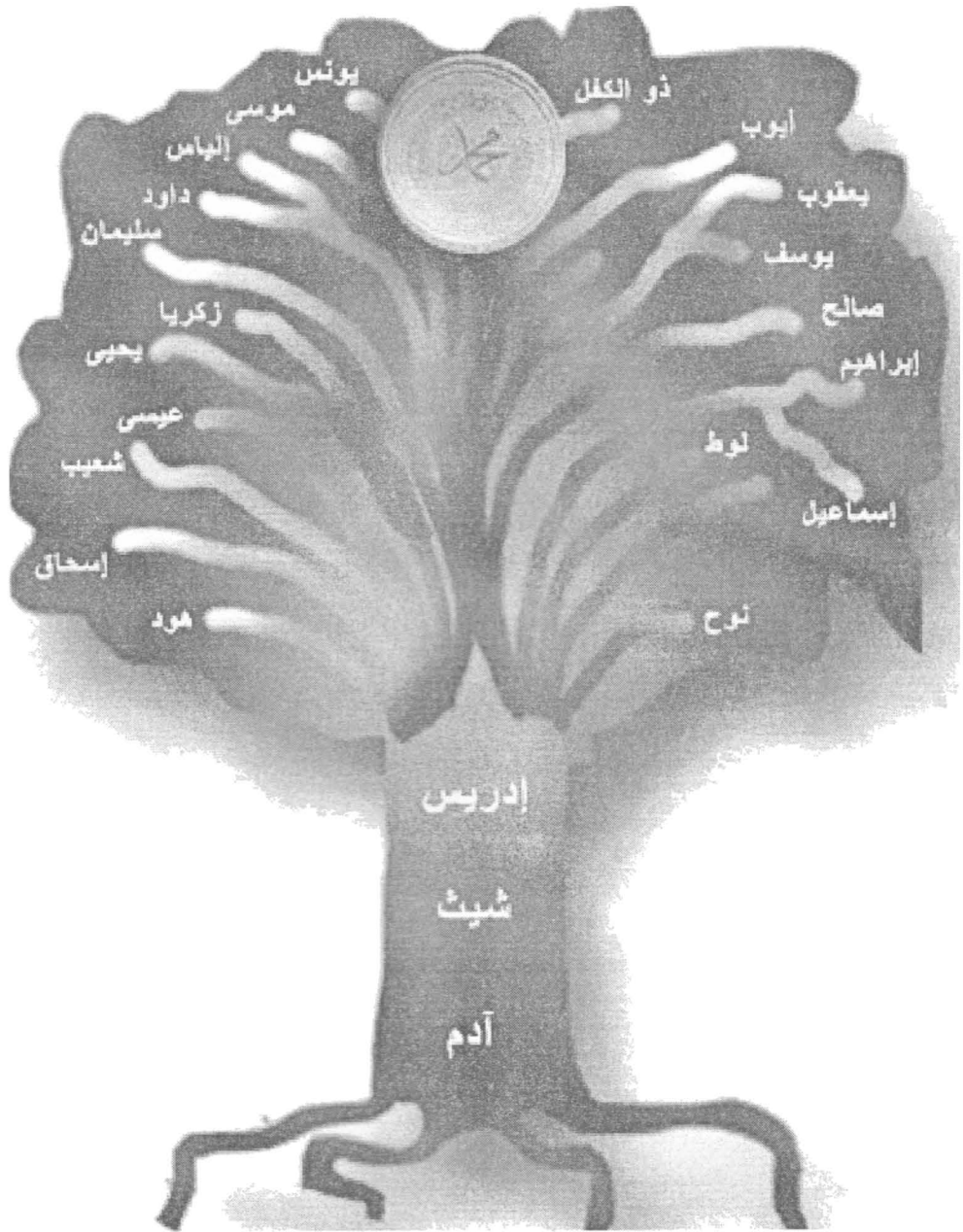
ئا / مەروان فائق

هەولنەر

دوومەم چاپ

۲۰۱۳

سەرجه لهی پینغه مبه ران (شجرة الانبياء)

پيشه كى

((به ناوى خوداى گه وره و ميهره بان))

سو پاس و ستايش بو خوداى تاك و ته نها، دروودو سه لام و ره حمه ت برژي ت
به سه ر گيانى پا كى پيشه و اى مرؤفايه تى پيڤه مبه رى خودا (دروودى خوداى
له سه ري ت).

سو پاس بو خودا كه سانى كى نه وها خه م خو ر هه ن ناو ر له جگه رگوشه كانمان
ده ده نه وه بو نه وهى شارمزا بن به ژيان و ناكارو خو ره و شتى په يامبه رانى خوا،
جيگاي خو يه تى سو پاسى به ري ز مامؤستا (مه روان فائق) بكه ين كه هه ستاوه به م
كاره جوانه بو منداله چاو گه شه كانى كوردستان.

دياره ژيانى پيڤه مبه ران هه ر چه ند له گه ئياندا بر و اى وانه ي با شتر و
جوانترى ئى فير ده بيت، نه م كتي به ي به ر ده ستيشتان به رچاو روونيه كى باشه بو
شارمزا بوون له ژيانى نه و پيڤه مبه رانه، ئوميد ه وارم كه سى نه وها دلسؤزو
خه مخور زور بيت له كو مه لگا كه ماندا بو خزمه ت كردن به چينى مندالان. انشاء
الله.

نادهم

(سه لامي خوداي له سه ربیت)

﴿ نَادِم ﴾

(سهلامى خوداي له سه ربيت)

به دهينانى نادهم (د. خ):

منداله چاو گه شه جوانه كانى كوردستان، زور پيويستى مان به وه ههيه به زمانى شيرينى كوردى خو مان، ژيان نامهو به سه رهاتى نهو پيڤه مبهرانه شاره زابين ، كه خوداي پهروهردگار ناردوونى تا خوا په رستى مان فير بكهن، و ريگه ي به هه شتمان نيشان بدن.

يه كه م پيڤه مبهرد خوداي گه و ره په يامى بو نارد...

نادهم بوو (سهلامى خوداي له سه ربيت)

جا له گه لمابن بو نه وهى شاره زابن له ژيانى .

خوداي پهروهردگار ده رباره ي دمفه رمويت:

(وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ [البقرة : ۳۰])

واته: خوداي پهروهردگار به فرشته كانى فهرموو: به راستى من دمه وويت له زهويدا

جيشين دابنيم بو ناوه دانى و دين دارى، فرشته كان وتيان:

نايا كه سيكى تيدا ده كه يته جيشين كه خرابه و تاوانى تيدا بجينيت و خوين ريژى

تيدا نه نجام بدات؟ له كاتي كدا ني مه ته سبيحات و سوپاس و ستايشت ده كه ين وه فه درو ريژى

تو چاك ده زانين وه به دوورت ده گرين لهو ستانه ي شايسته ي تو نين،

له وه لامياندا خوداي گه و ره فهرموى:

بى گومان نه وهى من دهيزانم ني وه نايزانن.

گەواتە بۆمان دەرکەوت پېش ئەوھى ئادەم دروست بىكرى، دروست كراوى ترى خوداى گەورەى لەسەر زەويدا ھەبوو، كە ھەر خەرىكى خراپەكارى بوون، بۆيە فرىشتەگان پىيان باش نەبوو.

بەلام خوداى گەورە زۆر لەوان زاناربوو، فەرمانى كرد بە فرىشتەگان بىچن بۆ سەر زەوى لە خۆلى جۇراو جۆر مەشتى خۆلم بۆ بىين، فرىشتەگان بە دەم فەرمانەكەوھە چوون خۆلەكەيان بۆ ھىنا. خوداى پەروەردگار سەرەتا خۆلەكەى كرد بە قورپىكى پتەو، پاشان دەستى كرد بە دروست كردنى ئەندامەگانى لاشەى ئادەم. بەبى ھىچ كەموو كورپەك لاشەيەكى جوان و رىك و پىكى بۆ دروست كرد.

فیرکردنى (ئادەم):

كەسەك بىكرىت بە جىنشىن، دەبىت زانست و زانىارى ھەبى بەو كارانەى كە پىويستە. ھەروھە ئادەم بۆ ئەوھى شايستە بى بۆ جىنشىنى خوداى پەروەردگار لەسەر زەويدا.. دەبىت زانستىكى ھەبى بۆ ھەل سوراندنى كارەگانى. بۆ ئەم مەبەستە خوداى پەروەردگار ئادەمى فىرى ھەموو ناوھەگان كرد كە لەدەوروبەرىدا ھەبوو.

كاتىك كە ئەم زانستەى خۆى بە فەرمانى خوداى گەورە ئاشكرا كرد بۆ فرىشتەگان ھەموو فرىشتەگان داواى ئى خوشبوونيان كرد لای خوداى گەورە و تىيان: ئەى خوداى گەورە بەراستى ئەوھى كە تۆ دەيزانى ئىمە نايزانين.

كړنوش بردنى فریشتهكان بۇ ئادەم:

ئادەم بە ناو بەهەشتدا دەگەرپاو سەیرى نازو نىعمەتەكانى خودای گەرورەى دەکرد. فریشتهكانیش سەریان سوردەماو دەیان وت چۆن خودای گەرورە لە خۆل ئەم كەسە جوان و رېك و پېكەى دروست كرددووه، و گیانى بەبەرىدا كرددووه. لەو كاتەدا ئىبلیس بە لاشەى ئادەمدا دەپروانىو بیری لى دەكردووه. خودای پەروردگار هەموو فریشتهكانى تاقى كردهوه، بەچى؟ بەوهى فەرمانىدا و فەرمووى: ئەى فریشتهكان كړنوش بەرن بۇ ئادەم. هەموو فریشتهكان فەرمانى خودای گەرورەیان جى بەجى كړدو لە قسەى دەرنەچوون، كړنوشیان بۇ (ئادەم) برد. بەلام يەك دانەیان خۆى بە گەرورەزانى كړنوشى بۇ نەبرد، ئەویش ئىبلیس بوو، واتە: شەیتان. خودای پەروردگار فەرمووى: ئەى ئىبلیس چى بووه هۆى ئەوهى كړنوش نەبەى بۇ ئادەم، فەرمانى من بشكېنى. ئىبلیس وتى: چۆن كړنوش دەبەم بۇ ئادەم لە كاتىكدا من لەو گەرورەترم، منت لە ناگر دروست كرددووه، بەلام ئادەمت لە خۆل دروست كرددووه. لەو كاتەوه خودای پەروردگار بۇ هەتا هەتایە شەیتانى لە رەحمى خۆى دەرکرد.

* دروستا بوونى (هوا):

ئادەم بە ناو بەهەشتدا دەگەرپاو سەیرى میوهو درەختە جوانەكانى دەکرد، كەمىك ماندوو بوو وىستى دانیشیت و كەمىك بەهەستەوه، بەلام لەو كاتەدا خەوى لى كەوت، كە خەبەرى بوویهوه بىنى وا لە تەنیشتیەوه كەسێك وەستاوه.

پرسى لى تۆ كىیت، چى دەكەیت لىرە؟

ئەوېش وتى: مەن نىوھى تۆم ئەى ئادەم، خوداى گەورە دروستى كىردووم بۇ ئەوھى پىكەوھ ژيانىكى خۇش و بەختەوھرانە بەرىنە سەر ، ئادەم لەبەر ئەوھ سوپاسى خوداى گەورەى كىرد.

دابەزىنيان لە بەھەشت:-

خوداى گەورە ئادەم و حەواى ئاگادار كىردبوېھوھ لە دوزمنايەتى شەيتان، پىيى راگەياندىبوون بەھىچ شىوازى بە دواى فرتوفىلەكانى نەكەون. بۇ ماومىھكى زۆر لەناو بەھەشتدا پىكەوھ ژيانىان بىردەسەرو رىيان لى نەگىرابوو بە نارەزووى خۇيان كام ميوھيان بوېستايە دميان خوارد.

بەلام خوداى گەورە پىيى راگەياندىبوون بەروبوومى درەختى ھەيە نابى بە ھىچ شىوازى لىيى نىزىك بېنەوھ.

شەيتانىش ئەمەى بە ھەلىكى زۆر باش زانى و رۇيشت بۇ لاي ئادەم و حەوا، وھسوھسوھ خەيالى بۇ دروست كىردن و پىيى وتن: ئەگەر لەبەرى ئەو درەختە نەخۇن لەم بە ھەشتە خۇشەدا نامىننەوھ و دەمرن.

واى لى كىردن نارەزوويان بچىتە سەر، تا وايان لى ھات لىيان خوارد.

لەو كاتەدا زانىيان فەرمانى خوايان شكاندووه نەيان زانى چى بکەن، پۇشاكىان لەبەردا نەما بە پەلە دەستيان دەبىرد بۇ گەلاى دارەكان خۇيان پى دادەپۇشت.

خوداى گەورە بانگى كىردن فەرمووى: نايما مەن نەموت نىزىكى ئەو درەختە نەبەنەوھ لەبەرئوبوومەكەى نەخۇن.

وتيان ئەى خوداى گەورە لە بىرمان چوو لىمان خۇشەبە، خوداى گەورەش لىيان خۇش بوو، بەلام ھەر دووكيانى نارەدە سەر زەوى، شەيتانىشى دەمركىرد بۇ لاي ئەوان.

* ژبانی ئادهم و جهوا له‌سه‌ر زهوی:

پاش ئه‌وه‌ی خودای گه‌وره دایبه‌زاندنه سه‌ر زهوی به هۆی ئه‌و تاوانه‌ی که کردیان له‌به‌هه‌شتدا.

به ناو زه‌ویدا ده‌گه‌ران بؤ ئه‌وه‌ی شوپنیکێ گونجاو په‌یدا بکه‌ن ژبانی تیدا به‌سه‌ر به‌رن.

پاش ئه‌وه‌ی نیشه‌جێ بوون، ئینجا خودای په‌روه‌ردگار مندالی پێ به‌خشین. تا وای ئی هات مندالیان زۆر بوو و سه‌ر زه‌وییان ئاوه‌دان کردوو، شه‌یتان هه‌میشه خه‌ریک بوو بؤ له‌ خسته‌ بردنی منداله‌کانی، په‌کی له‌و مندالانه‌ی که تاوانیکێ گه‌وره‌ی پێ کرد (قابیل) بوو که هه‌ستا به‌ کوشتنی (هابیلی) برای.

ئادهم له‌ دوژمنایه‌تی شه‌یتان وانیه‌کی گه‌وره‌ فی‌ربوو، ئه‌و په‌یامه‌ی خودای گه‌وره‌ بؤ یناردبوو به‌منداله‌کانی راگه‌یاندو ئاگاداری کردنه‌وه له‌ دوژمنایه‌تی و سه‌رسه‌ختی شه‌یتان، هه‌موو کات پێی ده‌فه‌رموون ئاگاتان له‌ فرۆفیله‌کانی بیت.

مردنی ئادهم (سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بیت):

پاش ئه‌وه‌ی نه‌وه‌ی ئادهم له‌سه‌ر زه‌ویدا زۆر بوو، زه‌وی به‌ شیوازیکی جوان ئاوه‌دان بوویه‌وه، ئادهم کاتی ئه‌وه‌ی هاتبوو بگه‌رپه‌ته‌وه بؤ لای خودای گه‌وره‌. منداله‌کانی کو‌کرده‌وه‌ دوو وه‌سیه‌تی بؤ کردن.

۱- پێی فه‌رموون: خودای تاك و ته‌نها به‌رستن و هه‌رگیز هاوه‌ل و شه‌ریکی بؤ بریار مه‌ده‌ن.

۲- ئاگاداری کردنه‌وه له‌ فیل و دوژمنایه‌تی شه‌یتان.

له‌ پاش ئه‌م وه‌سیه‌تانه‌ فریشه‌ گیانی کیشاو گه‌رایه‌وه بؤ خزمه‌تی خودای گه‌وره‌.

نوح

(سه لامی خودای له سه ربیت)

﴿نوح﴾

(سەلامى خوداى لە سەر بىت)

خوداى پەرۆمردگار دەربارەى دەفەر مویت:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ [الأعراف : ٥٩].

واتە: سویند بە خوا بە راستى ئیمە نوحمان پەوانە کرد بۆ سەر قەومەکەى، جا ئەویش پىی وتن، ئەى گەل و هۆزم ئیوہ هەر خوا بپەرستن، چونکە جگە لەو خواپە خواپەکی ترتان نییە، بەراستى من دەترسم لە رۆژنىکی گەورەدا تووشى بەلاو سزایەکی زۆر سەخت بىن.

مندا له خوڤه وىسته كان وەرن پێکەوه گەشتیک بەکەین بە ژيانى پيغه مبهران نوحدان.

ناوى تەواوى { نوح } ی کورى (لامک) ی کورى (متوشلخ) ی کورى (ئیدریس) ه

دواى ئەوێ گە ئادەم و ئیدریس و مافاتیان کرد، کارىکی زۆر ناشیاو لە ناو خەلکیدا روویدا، ئەویش بت پەرستى بوو، خوداى پەرۆمردگار نوحى کرد بە پيغه مبهران بۆ ئەوێ ناگاداریان بکاتەوه.

چۆن بت پەرستى روویدا:

پیاو چاکیک بە ناوى (ود) هەبوو لەو سەردەمەدا خەلکی زۆریان خوڤ دەویست زۆر رێزبان ئی دەگرت.

بەلام ئەجەلی هات و مرد، لەناو یاندا نەما.

خەلکەکە بە مردنى ئەم پیاوه زۆر نیگەرەن بوون و نەیان دەزانى لە تاو خەفەتى چى

بکەن .

شەيتان ئەمەي بەھەل زانى، خۆي خستە سەر شىۋازى پياۋيک و رۇيشتە ناويانەوہ .
پىي وتن: ئايا دەتانەوئيت پەيکەرئىکتان لەسەر شىۋازى (ود)بۇ دروست بکەم تا ھەميشە
لەبەر چاوتان بئيت و کەم تر نيگەران بن.
خەلگەکە ئەمەيان بىست خىراوتيان: ئەگەر تۆ ئەو کارەمان بۇ ئەنجام بەدەيت زۆر
سوپاست دەکەين.

شەيتان ھەستا بە دروست کردنى پەيکەرەکە، وەکو خۆي بۆي دروست کردن.
بەلام کەبىنى خەلگەکە زۆرن فرىناناکەون تەماشاي بکەن، دووبارە پىي وتن: ئەگەر
دەتانەوئيت بۇ ھەر يەكئىکتان دانەيەك دروست دەکەم بۇ ئەوہى لەمالەوہ بە ئاسانى
تەماشاي بکەن.

بەم شىۋازە ھەريەکەيان پەيکەرى بۇ دروست کراو بىرديانەوہ مالى.
خەلگەکە رۇز لە دواي رۇز ئەم پەيکەرميان لا خۆشەويست تر دەبوو، تا وای لى ھات
دەستيان کرد بە پەرستنى و خوايان لە بىر چۆوہ.
فىرى پەيکەر تاشين بوون، ھەر پياوباشيکيان لى بمرديە پەيکەرئىکتان بۇ دروست
دەکرد.

لەوانەش کە دروستيان کردبوو ناوہکانيان بريتى بوو لە {ود و سواع و يەغوٹ و
يەعوق و نەسر}
بەم شىۋازە شەريک و ھاوہئيان بۇ خوداي گەورە بىرپاردا.

* ھەئبىزاردنى نوح لە ناوياندا :

کە ئەم ھۆزە ئەوہا دەستياندا بووہ بت پەرستى، بەلام پياۋيکى دارتاشيان تىدابوو بە
ناوي (نوح) ھەرگىز بەلاي بتەکاندا نە دەرۆشت و بە ھىچ شىۋازى نەيدەپەرستن.
خوداي پەرورەدگاريش ئەم پياوہى ھەئبىزارد لە ناويانداو کردى بە پيغەمبەر بۇ ئەوہى
ناگاداريان بکاتەوہ.

خوداى پەروەردگار لە قورئاندا بە (عېداشكورا) ناوى بردوووە چونكە هەميشە سوپاسى خوداى گەورەى دەکرد، هەرنىعمەتێكى بىنابا بە مولكى خوداى دەزانى و بەرامبەرى شوکرا نەبژىر بوو.

* ئاگادار کردنەوى قەومەكەى :

هۆزى نوح ئەومەندە پووچوو بوون لە بت پەرسىدا، زۆر بەلایانەوه نارەحەت بوو گەريەكى بتهگانىيان بە درۆبخاتەوه.

خوداى پەروەردگارىش فەرمانى بە نوح کرد قەومەكەى ئاگادارىكاتەوه.

نوح هاتە ناویانەوه و دەستى کرد بە نامۆزگارى و پىي وتن: ئەى هۆزەكەم خوداى پەروەردگار منى پەوانەکردوووە بۆ ئەوهى ئاگادارتان بکەمەوه لەو کارە خراپانەى ئەنجامى دەدەن داواتان لى دەكەم خوداى تاك و تەنها بپەرسن، دووربکەنەوه لەو بتانەى كە هىچ سودو زىانىكى نىه بۆتان.

خەلگەكە ئەمەيان بىست زۆريان بەلاوه سەخت بوو، دەسەلات دارەگانىيان وتیان: بەپاستى تۆ لە نىو گومراپىهكى ئاشكرا دەبىنن.

نوح سەلامى خوداى لەسەر بىت وەلامى دانەوه و فەرمووى ئەى قەومەكەم من هىچ گومراپىهكەم، نىه بەلكو من پىغەمبەرىكەم و لەلایەن پەروەردگارى جىهانىانەوه پەوانە كراوم...

بەردەوام بوو لە نامۆزگارىيان، بۆ ماوهى نۆسەدو پەنجا سال لە ناویان دابوو، بەلام چەند كەسىكى كەم باوەريان پى هینا.

رۆژ لە دواى رۆژ پىي پى دەكەنن و گالتهيان پى دەکردو بە گومراپيان دادەنا بە تايبەتى گەورە پياوو پياو ماقولانىيان!

پاش ئەوهى نوح لىيان بى ئومىد بوو دەستى بەرزکردەوه بۆ ئاسمان و لە خوداى گەورە پاراپىهوهو فەرمووى:

پهروهردگارا من به‌شه‌وو به روژ بانگی قه‌وم و گه‌له‌که‌م کرد، که‌چی بانگه‌وازه‌که‌ی من هیچی زیاد نه‌کردن، ته‌نھا راگردنیان نه‌بی!

به راستی من هه‌موو جارئ که بانگم ده‌کردن تا لییان خوش ببیت، په‌نجه‌یان ده‌خسته گویچه‌کانیان تا نه‌بیبستن، جله‌کانیان به‌سهر خویاندا ده‌دا تانه‌م بینن! زور گهرم بوون له‌سهر بی باوه‌ری و خو به‌زل زانین و لووت به‌رزیی.

پاشان من به ناشکرا بانگم کردن، نینجا به پروونی و بی په‌رده هه‌موو شتیکم بو باسکردن.

هه‌ندی جاریش به نه‌ینی قسم بو ده‌کردن ، به‌رده‌وام پی‌م ده‌وتن: ئیوه داوای لیخوشبوون له په‌رومردگارتان بکه‌ن، چونکه به‌راستی نه‌و زاتیکی لی خوش بووه.

نه‌م نزیانه‌ی کردو چاوه‌ریی وه‌لامی په‌رومردگار بوو .

* دروست کردنی که‌شتیه‌که :

پاش نه‌وه‌ی نوح پارایه‌وه له خودای گه‌وره و سکاالی حالی خوئی و بی باوه‌ری قه‌ومه‌که‌ی خسته‌روو.

خودای په‌رومردگار فه‌رمانی بی کرد که‌شتیه‌کی گه‌وره و پته‌و دروست بکات.

نوح له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌ی که باوه‌ریان هینابوو ده‌ستیان کرد به دروست کردنی که‌شتیه‌که.

به‌لام زوری پی نه‌چوو ههر جاره‌ی تاقمیک له هۆزه‌که‌ی به‌لایاندا تیده‌په‌رین، گالته‌یان پی ده‌کرد، نوح فه‌رمووی: نه‌گه‌ر ئیستا ئیوه گالته به ئیمه ده‌که‌ن، نه‌وا به راستی روژیک دیت ئیمه‌ش گالته به ئیوه ده‌که‌ین.

پاش ماوه‌یه‌ک نوح که‌شتیه‌که‌ی ته‌واو کرد.

خودای گه‌وره نیگای بو نوح کرد خوئی و نه‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه بچه‌ناو که‌شتیه‌که‌وه .

له هەرگيانله بهرئىك نىرو مئيهك لهگەل خۆيان بهرن.
خەلگەكە ئەمەيان بىنى ئەوئەندەى تر پىيان پىكەنن و گالتهيان پى كردن.

* لافاوهكە :

پاش ئەوئەى به فەرمانى، خوداى گەوره چوونە ناو كەشتيهكەوه، خوداى
پەرومردگار فەرمانى به ئاسمان و زەوى كرد كه به ئاوى خۆيان سەر زەوى پر بگەن له
ئاو.

له ئاسمانهوه بارانىكى زۆربارى و زەوئيش له هەموولايەكەوه ئاوى لى هەلقوولا،
هاته تا واى لىهات لافاوىكى زۆر پوویدا، كەشتيهكە ورده ورده بهرز بوويهوه و كەوتە
سەر ئاو، خوداى پەرومردگار رزگارى كردن.

ئەو كەسانەش كه باوهريان نەهئنا هەموويان لەناو ئاوهكەداو خنكان رزگاريان
نەبوو، يەكئى لەو كەسانە كۆرەكەى نوح بوو، كه تا ئەو كاتە باوهرى نەهئنا بوو به
باوكى و هەر لەسەر بت پەرسى بەردهوام بوو.

پاش ئەوئەى هەموو بى باوهريان خنكان و له ناو چوون و باوهرداران رزگاربوون،
خوداى گەوره فەرمووى ئەى زەوى: ئاومكەت با رووبچى به ناختدا، ئەى ئاسمان: تۆش
بابەس بىت و باران مەبارئنه.

ورده ورده ئاوهكە نەماو باوهرداران له ناو كەشتيهكەدا لەسەر شاخى جودى
وهستانهوه.

زەوئيش له پاش لافاوهكە وشك بوويهوه و نوح و باوهرداران له كەشتيهكە دابەزىن و
ژيانى خۆيان بردهسەر.

* خوا پەرستى نوح:

وہك باسماں كورد نوح پيش رووداوى لافاوه كه كه سىكى زور خوا پەرست بوو،
هه مېشه له سەر نىعمه ته كان سوپاسى خوداى ده كرد.
به هه مان شيوه له دواى رووداوى لافاوه كه به رده وام يادى خوداى ده كرد به بى
نه وهى ساتى بى ناگابيت و هه مېشه سوپاسى خوداى ده كرد.

* مردنى نوح:

نوح له كاتى سه ره مه رگيدا مندا له كانى بانگ كردو چهند وه سيه تىكى بو كردن.
فه رموى:

۱. بزنان جگه له خوا هيچ خوايه كى تر نيه شياوى پەرستن بيت.

۲. هه مېشه سوپاسى خوداى گه و ره بكهن و پاك و بى هاوتاراي بگرن.

۳. خوتان له هاوهل دانان بو خوا به دوور بگرن.

۴. هه رگيز خوتان به گه و ره مه زانن.

له دواى وه سيه ته كانى گيانى له لايهن فرىشته وه كيشراو گه رايه وه بو خزمه تى
خوداى گه و ره.

هود

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ر بیټا)

هود

(سهلامى خوداى له سه ر بيئت)

خوداى په رومردگار دمفه رمويئت:

﴿وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَنُتَّمِ إِلَّا مُفْتَرُونَ﴾ [هود :

{ ٥٠ }

واته: بۆ لای هۆزى عاديش هودمان نارد كه برايان بوو، وتى: ئەى خزمه گانەم، خوا بپه رستن و فه رمان به ر دارى نهوبن، هيچ خوايه كى ترتان نيبه جگه لهو، ئيوه هيچ راستيه كتان نيه جگه له درۆ هه ئبهستن.

ناوى تهواوى (هودى كورپى شالڅ)ى كورپى نهفه خشه دى كورپى سامى كورپى نوحه). هود له ناو هۆزى كيدا دهژيا زۆر ئازاو زه به لآح و لاشه گه وره و به هيزبوون، بۆ دروست كردنى خانوه گانيان به ردى واين به كارده هينا هيچ كهس جگه له وان تواناى هه لگرتنى نهو به ردانهى نه بوو.

* له خويايى بوونى هۆزه كهى:

هۆزى عاد له بهر نهوهى دهسه لات و هيزى كيان هه بوو، خويان زۆر به گه وره داده نا، هه ميشه دهيان وت: نهو كارانهى ئيمه دهتوانين بيكه ين هيچ كهس نيه وهكو ئيمه نهنجامى بدات.

هه ر له بهر نه مەش بوو گالتهيان به خه لكى تر ده كرد، سو كايه تيان پى ده كردن.

* ئاگادار كىردنەۋەى ھۆزەكەى :

ھۆزى عاد خەرىكى بىت پەرسىتى بوون و وازيان لە يەكتا پەرسىتى ھىنا بوو .
خوداى پەروەردگارىش ھودى تىدا ھەل بژاردن و كردى بە پىغەمبەر بۇ ئەۋەى
ئاگادارىيان بىكاتەۋە . ھود ھاتە ناو يانەۋەو وتارىكى بۇ دان .

سەرمتا پىي پراگەيانندن ئەم زەۋىيەى كە خوداى تاك و تەنھا بۆى فەراھەم ھىناوین و
چەندەھا نىعمەتى خۆى پژاندوۋە بەسەرماندا، ھەر ئەو خاۋەنى بونەۋەرە، ھەر ئەو
ھەموۋمانى دروست كردوۋە، دەبىت بەندايەتى تەنھا بۇ ئەو ئەنجام بدەين .

پاشان دەستى كرد بەسەر زەنشت كردنى بىت پەرستان و بى باۋەرپان پىي وتن :
باشە چۆن عەقل و بىرو ھۇشتان پىگەتان پى دەدات واز لە خوداى پەروەردگار
بەينن لە كاتىكدا ھەرچى مېھرىمانىيە بەرامبەرتان دەكات رزق و رۆزىتان دەدات .
لەگەل ئەۋەشدا پەيكەر بە دەستى خۆتان دروست دەكەن بەبى ئەۋەى ھىچ
سوۋدىكى ھەبىت دەيكەن بە خوداى خۆتان، داۋاى پىۋىستىيەكانتانى لى دەكەن .

ھود كەمىك ۋەستاۋ پاشان پىي وتن :

ئايا ئىستا بىرپار دەدەن خوداى تاك و تەنھا بىپەرستن، واز لە بىت پەرسىتى بەينن؟
خەلگەكە بى تاقت بوون لە قسەكانى ھود، زۆر بەلايانەۋە گران بوو واز لەنايىنى
باو باپىرانىيان بەينن .

پاشان گەۋرەكەيان وتى: بەراستى ئەى ھود وا دەبىنن تۆ شىت بووبىتو عەقلىت
لە دەست دابى .

ھود زۆر ماندوو بوو بەردەۋام نامۇزگارى دەكردن، بەلام تەنھا چەند كەسى باۋەرى
پىھىنا، باقى خەلگەكەى تر لەسەر بىت پەرسىتى بەردەۋام بوون و وازيان نەدەھىنا .

ھود بېى وتن: بەراستى ئەى قەومەكەم من بەرىم لەو گوناھانەى ئەنجامى دەدەن،
چاوەرپى بن خوداى گەورە برپارى داوہ ئەگەر پاشگەز نەبنەوہ بە سزايەكى سەخت
لەناوتان ببات.

دواى ئەم ھەوالە زياتر سووربوون لەسەر بت پەراستى، وتيان: ئىمە ھۆزىكى زۆر
بە ھىز و بەدەسەلاتىن و ھەرگىز كەس ناتوانى زيانمان پى بگەيەنى، ئەگەر تۆش راست
دەكەى با ئەو سزايەمان بۆ بىت كە باسى دەكەيت ئىمە چاوەرپىن.

* كۆتاي ژيانيان :

پاشى ئەوہى كە ھەر باوەرپان نەھىناو لەسەر بت پەراستى بەردەوام بوون.
خوداى پەروردگار بۆ ماوہى سى سال بارانى ئى گرتنەوہ، خەرىك بوو لە برسائدا
دەمردن، بەرو بووم و دانەوئەھيان خەرىك بوو بە تەواوى نەدەماو بىرو كانياوہكانيان
وشك ببوو.

لە ئەو سى سالە پۇزىك خوداى گەورە سى ھەورى بۆ ناردن زۆر دل خۆش بوون وايان
دەزاني بارانيان بۆ دەبارى، بەلام نەيان زانى سزاي خوداى گەورمىو لەناويان دەباتا.
پيش ئەوہى سزاكەيان بەسەردا بسەپىت. خوداى پەروردگار فەرمانى كرد بە
ھودو ئەوانەى كە باوەرپان ھىناوہ شارەكە بەجى بەيئەن.

كاتىك موسلمانەكان رۆيشتن، خوداى گەورە پەشەبايەكى توندى بۆ ناردن
بەھىزىكەى بى ئەندازەبوو.

حەوت شەوو ھەشت رۆژ ھەلى كرده سەريان، بەردەوام بوو ئەو خەلكە ھەمووى
لال و پال ، ھەرەك قەدى دار خورماى لە ريشە ھەل كەنراو لىي كەوتبوون.
تا واى ئى ھات ھەمووى لە ناوچوو يەك كەس رزگارى نەبوو .

ھوو بروادارانيش رزگارى كردن، رۆيشتن لە شوينىكى تر نيشتەجى بوون و ژيانى پر
خۆشى و كامەرانى خۆيان تيدا بەسەربرد.

صالح

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ر بیټ)

صالح

(سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بیتا)

خودای په‌روه‌ردگارمان دهریاره‌ی دمفه‌رمویت:

﴿وَالِیُّ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ﴾ [هود : ۶۱]

واته: هۆزی شه مودیش، صالحی براینمان ره‌وانه‌کرد، وتی: شهی خزمه‌گانه گوی‌پایه‌لی خودای گه‌وره بکه‌ن جگه له‌و خواجه هیج خواجه‌کی ترتان نیه، شه‌و به‌رپای کردوون له زه‌ویدا و داوای لی کردوون که ئاوه‌دانی بکه‌نه‌وه، جاکه‌وابوو داوای لی خۆشبوونی لی بکه‌ن، پاشان بگه‌رینه‌وه بو لای و فه‌رمانه‌گانی به‌جی به‌ینن، چونکه به‌ راستی په‌روه‌ردمگاری من زۆر نزیکه و نزا و مرگه‌.

خودای په‌روه‌ردگار صالحی له‌ ناو هۆزی‌کدا هه‌لبژارد به‌ناوی هۆزی (ثمود) شه‌م هۆزه به‌ هیترتین هۆزی سه‌ر زه‌وی بوون.

شاخه‌کانیان هه‌ل ده‌کوئی و خانوویمان تیدا دروست ده‌کرد و له‌ناویدا ده‌زیان . به‌لام شه‌م هیزو دمه‌سه‌لاته‌ وای لی کردبوون خۆیان به‌ گه‌وره ده‌زانی خه‌لکانی تریان ده‌چه‌و سانده‌وه.

له‌گه‌ل شه‌وه‌شدا وازیان له‌ خواپه‌رستی هینابوو، به‌ ده‌ستی خۆیان به‌ به‌ردی گه‌وره بتیان دروست ده‌کردو گر‌نۆشیان بو دهبردو داوای یارمه‌تییان لی ده‌کرد.

((ئاگادار كۆرۈنۈشى ھۆزەكە))

خوداى گەورەو مىھرىبان زۆر بە بەزىمىيە لەگەل بەندەكانىدا، بە ھىچ شىۋازى نازارىيان نادات تا كەسىكىيان بۇ نەنىرى و ئاگادارىيان بىكاتەوہ.

بۆيە صالح كەسىكى زۆر بەرەوشت و مىھرىبان بوو لەناوياندا، خوداى گەورەش ھەلى بزاردو كۆردى بە پىغەمبەر بۇ ئەوہى بە ئاگايان بەينىتەوہ.

رۆژىك لە رۆژرەكانى سال لە ئاھەنگىكىدا گەورەپياوانى (ئە مود) لە يەكى لە يانەكانىاندا كۆبىوونەوہ خەرىكى رابواردن و عارەق خواردن بوون.

صالح ئەمەى بە ھەلىكى زۆر باش زانى ، بۆيە رۆيشتە ناويانەوہ و قسەى بۇ

كردن،

فەرمووى: ئەى خزمەكانم گوپرايەلى خوداى گەورە بىكەن، جگە لەو زاتە شتىكى

ترنە شياوى پەرسىن بىت، ھەر ئەو دروستى كردوون و ئەويش رزق و رۆزىتان پى دەبەخشى، لە پاشە رۆژىشدا ھەر بۇ لاي ئەو دەگەرىنەوہ.

پىنى وتن: وازبەينن لە چەوساندنەوہى نەدارو ھەزارو بە ھىز و دەسەلاتتان

مەنانن، چونكە خوداى گەورە زۆر لە ئىوہ زياتر خاوەن دەسەلاتە و بە توانايە.

فەرموويەتى لە كۆتايىدا داواتان لى دەكمەم بگەرىنەوہ بۇلاى خوداى گەورەو داواى

لى خۆش بوونى لى بىكەن و فەرمانەكانى جى بە جى بىكەن، بە راستى خوداى گەورە زۆر لى خۆشبووہو دوعا و مرگەرہ.

بەلام بەداخەوہ رېنمونيان وەرنەگرت و وەلامى خراپيان دايەوہ، وتيان: ئەى

صالح ، بەراستى پيش ئەم باسانە تۆ لەناو ئىمەدا شويىنى ھيوامان بوويت ، بۇ ئاوات لى ھاتىە و سەرت لى شىۋاۋە؟

* موعجيزەي وشترەكە :

صالح بەردەوام پەيامى خوداى پى رادەگەيانندن و ھەميشە داواى ئى دەگردن وازلە بت پەرسى بەيئىن و خوداى تاك و تەنھا بپەرستن.

گەورە پياوانى (ئە مود) زانيان صالح وازناھيئى و بەردەوامە .كۆبونە و مەھيان کردو لە ناوخۆياندا رىك كەوتن صالح تاقي بکەنەو بەزانن پيڤه مبهره يان نا .
رۆژنىك صالح قەسە بۇ دەگردن ، پييان وت : ئەي صالح داواى شتىكت ئى دەگەين ئەگەر جى بەجىت کرد ئەوا راست دەگەي كە پيڤه مبهريت ، ئيمەش باومرپت پى دەھيئىن.

صالح فەرمووى : باشە من رازيم چيتان دەويت داوا بکەن ، منيش داوا دەگەم لە خوداى گەورە بۆتان جى بەجى بکات .

گەورەگانيان كۆبونەو لەسەر ئەوہى داواى چى ئى بکەن ، وتيان با داواى شتىكى ئى بکەين ھەرگيز بۆى جى بەجى نەكرىت لە كۆتاييدا وتيان ئەي صالح دەمانەويت لەو بەردە گەورە وشترىكمان بۆ دەربىنى گەورەو سبى و فلان و فيسار سيفەتى تىدابىت .

صالح وتى : ئەگەر داوا بکەم لە خوداى گەورەو داواكەم بىئىتەدى ، ئايا باومرپ بە خوداى گەورە دەھيئىن ؟
وتيان بى گومان .

ئىنجا صالح رۆيشت پاراپەو لە خوداى گەورە تا ئەو كارە ئەنجام بدات و داواى خەلكەكە بەيئىتە جى ، ئىنجا خوداى گەورە داواكەي ھىنايە جى و بەردەكە شەقى بردو وشترىكى ئى ھاتەدەر وەك ئەو سيفەتانەي كە ئەوان باسيان كرىبوو ، خەلكەكە ئەمەيان بىنى واقيانورماو سەرسام بوون .

يەكسەر بى داواكەوتن ھەندىكيان ھەر لەويدا باومرپان ھىناو موسلمان بوون .
بەلام كۆمەلنىكى سەرلېشىواوى تىدابوو گومرايى بەسەرياندا زال ببوو وتيان :
بەراستى ئەي صالح تۆ ساحرىكى زۆر گەورەي و باومرپان نەھيئا ! .

صالح پيى وتن: ئەو ئەو موعجىزەيە كە داواتان كىرد، دەبى بە هيچ شيوازيك نازارى نەدەن، ئەگەر نازارى بدەن ئەو خوداي گەورە سزاتان بەسەردا دەباريىن. پيى وتن: ئەو سەرچاوەي كە ناوى ئى دەبەن و دەخۇنەو دەبى بەشى بکەن لە نيوان خۇتان و وشترەكەدا رۇژى بۇ نيو و رۇژى بۇ ئەو، وەك باس دەكەن ئەو وشترە شىرى هەموو خەلكەكەي داو.

* پيىلان دانان بۇ كوشتنى وشترەكە :

كاتى نۆرە ئاومكە لەناوياندا دريژەي كيشا، نيتر زاناكانيان كۆبوونەو بەرياريان دا وشترەكە بكوژن، تاكو لە دەستى بەسینەو و ئاومكەش تەنها بۇ خۇيان بيت . ئەوميان كە كوشتنى وشترەكەي گرتە ئەستۆي خۇي(قەدارى كورى سالف)ى سەرکردەيان بوو، كە پياويكى سوري شين باوى بەئەك بوو بۇيە ئەم كارەي گرتە ئەستۆي خۇي.

چونكە لە ناو(ئە مود)دا دوو ژن هەبوون ناويان (صدوق)و(عنيزە)بوو، يەكەميان ئافرەتيكى زۆر جوان و ليھاتوو بوو، كاتيك ميردەكەي باومېرى هينا لە ميردەكەي جيابوپەو و بە (مصرع)ى، نامۇزاي خۇي وت: خۇمت پيشكەش دەكەم گەر وشترەكە بكوژيت.

دووهميشيان ژنى (زۇاب)ى كورى(عەمر)بوو چوار كچى جوانى هەبوو، لەلايەن زۆر كەسەو داوادەكران بەلام نەيدەدان بە شوو.

بەقەدارى وت ئەگەر وشترەكە بكوژى كاميانت بوئ دەتدەمى.

بەم جۆرە ئەم دوولاو خۇيان تەرخان كىرد بۇ كوشتنى وشترەكە، پاشان حەوت كەسى تر هاتنە لايان و بوون بە نۆكەسى تەواو.

ئەم نۆكەسە بلاوھيان كىرد چاويان دەگيىرا بۇ دۇزينەو و وشترەكە. كە دەركەوت (مصرع)تيرىكى تى گرت ئيسكى قاچى پىكا.

(قەدارى كۆپى سالف) گۈرۈ تىنى داىە بەر خۆى و بە شمشىرەكەى قورگى ھەل
دېرى، وشترەكە كەوت بەزەویداو دەنگىكى گەورەى ترسناكى ئى ھات، دووبارە پەلامارىدا
و سەرى ئى كەردەوہ.

* لە ناوچوونى پىلان گىران :

صالح كە ئەم ھەوالەى پى گەىشت زۆر نىگەران بوو، بۆيە رۆىشتە ناويانەوہ و پى
وتن: مادەم سەرىپىچى قەرمانى خوداى گەورەتان كەرد، ئەوا خوداى گەورە بىرىارى داوہ
سزايەكتان بدات ھىچ كامتان دەربازى نەبى.

پى وتن: بۇ ماوہى سى رۆز بىمىننەوہ، لە مائەكانتاندا خەرىكى رابواردن بن.
تاوان باران كە ئەمەيان بىست بىرىارىندا، بىرۆن صالحىش لە مائەكەى خۆیدا
بكوژن.

بەرى كەوتن بەرەو مالى صالح بەلام خوداى پەرورەدگار پاراستى ئەو كەسانەشى
بەردباران كەرد كە ھەستابوون بە ئەنجام دانى ئەو كارە.

باشان تاوان باران چاوەرىنى سزاي خاوبوون، لاي صالح بەگائتە كەردنەوہ دەيان وت:
ئەو سزايە كەى دىت بۇ ديارنىە. لە رۆزى يەكەمدا رۇخسارىان زەرد ھەل گەرا كە
گەىشتە ئىوارە وتيان بە راستى بە لىنەكانى صالح ھەمووى درۆيە، لە رۆزى دووہمدا
ھەموويان رۇخسارىان سوور ھەلگەراو كە ئىوارەيان ئى بوويەوہ ديسان دەستيان كەردەوہ
بە گائتە كەردن، لەرۆزى سىيەمدا رۇخسارىان رەش ھەل گەرا، ھەركە ئىوارە ھات بە
ھەمان شىوازى رۆزانى دى، گوتيان ئەوہ ماوہكە تى پەرى كەچى ھىچ روى نەدا.

سەر لە بەيانى رۆزى يەك شەممە دانىشتبوون چاوەروانى سزاکەيان دەكەرد،
نەياندەزانى چۆن و لە كوئوہ سزاکەيان بۇ دىت و چىيان بەسەر دىت، لەگەل ھەلاتنى
خۆردا دەنگىكى زۆر بەھىز و تىز لە ناسمانەوہ ھاتە سەريان زەوى زىرپىيان كەوتە
جوولە و لە رىزىن، زەندەقىيان چوو، زراويان تەقى، گيانيان دەرچوو، ھىچ دەنگىك
سەداى نەما، ھەموويان بوون بە لاشەى بى گيان، كەس رزگارى نەبوو.

لوط

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ر بیّت)

﴿ لوط ﴾

(سه لامي خوداي له سه ربییت)

خوداي په رومردگار دهربارهى دهفه رمویت:

﴿ وَإِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ * إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ * فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴾

﴿ الشعراو: ۱۶۱-۱۶۳ ﴾

واته: کاتیک لوطی برایان پیی وتن: باشه نه وه نیوه له خوا ناترسن، بهراستی دل

نیابن که من فرستاده میکی نه مین و دلسۆزم بۆتان.

که و ابو له خوا بترسن و فرمان بهرداری من بکن...

ناوی ته و اوای: ﴿ لوطی کورپی هارانی کورپی نازمه ﴾ که دهکاته برازای ئیبراهیم

سه لامي خودايان له سه ربییت.

لوط له و که سانه بوو که هر له سه ره تاوه باومری به پیغه مبهرا ئیبراهیم هیئا.

ئیزنی له ئیبراهیم خواست تا کۆچ بکات و له و شاره نه مینی.

کۆچی کرد و رویشت تا گه یشته شارئ به ناوی (سه دوم) له وئ بۆ ماوه یه کی زۆر

نیشته جئ بوو.

* ناگادارکردنه وهی هۆزه که ی:

ئهو هۆزه ی که (لوطی) ئی نیشته جئ ببوو پیسترین هۆزی سه ر زهوی بوون، وهک

خودای گه و ره دهفه رمویت کاریکی ناشیرینی وایان نه انجام دهدا، هیچ هۆزیک نه و کاره ی

نه انجام نه داوه.

كاره پيس و قيزه و نهكەشيان نهوه بوو نيربازيان دمكردو وازيان له ئافرمت هينابوو.

بويه (لوط) پيى وتن: باشه ئيوه نهوه كاره نابەجى و تاوان و گوناھه نهنجام دەدمن؟

له كاتيكدا ئيوه چاوتان ههيه و دەزانن.

نايه رهوايه كه نارەزووى خوۆتان لهگهڵ پياواندا نهنجام بدەن له جياتى ژنان؟

نهخير ئيوه ژيرنين، بهلكو ئيوه گهليكن سهرمنجامى نهه نيشه خراپه نازانن.

بهلام هۆزهكەى چاوى خوۆيان داخست و نامۆزگاربان وهرنهگرتو بهردهوام بوون

لهسەر نهنجام دانى تاوانهكهيان.

لوط هەر بهردهوام بوو به راستى و پاكى لهگهڵيان دەدوا بهلام نايە سوودى ههبوو

بوۆيان؟

بيگومان نهخير بهلكو گهورمكانيان كۆبوونهوه لهسەر نهوهى، له شارهكەش

وهدهرى بنين، بهلام بوۆيان نهكرا.

لوط مندا لهكەنى زۆر داوۆين پاك و خواناس بوون، باوهريان هينابوو به خوداى

گهوره.

بهلام تهنه ژنهكەى نهبيت خيانهتى كرد له (لوط) و باومپرى پى نههينا.

لهو هۆزهش تاقمىكى كهه نهبى، باوهريان پى نههينا.

* پارانهوهى له خوداى گهوره:

نهه هۆزه رۆژ له دواى رۆژ زياتر لهسەر نهوه كاره پيسه بهردهوام بوون، لهگهڵ

نهوهشدا كاريكى ترى زۆر خراپيان نهنجام دەدا نهویش، رپگرتن له خهلكى بوو.

كهسيكى غهريبهيان بهرچاو بكهوتايه خيرا رپيان پى دهگرت و چى پى بوايه

لييان دەسهند.

لوط له‌م کارانه‌یان زۆر بۆ تاقه‌ت بوو و هه‌رچی ده‌کرد وازیان نه‌ ده‌هینا. لوط رۆیشت ده‌ستی کرد به‌ نوێژ کردن، پاشان که ته‌واو بوو ده‌ستی به‌رز کرده‌وه و پارایه‌وه له‌ خودای گه‌وره که سزایه‌کیان بۆ بنیڕی هیچ که‌سیک وه‌ها سزا نه‌درابی.

* دابه‌زینی فریشته:

خودای په‌روه‌ردگار نزاکه‌ی ئی وه‌رگرت و بریاری دا هه‌موویان له‌ ناو به‌ریت. ئەو سۆ فریشته‌ی که له‌ ژبانی ئیبراهیمدا سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بێت باس ده‌که‌ین، له‌ وێوه هاتن بۆ مائی پیغه‌مبه‌ر لوط.

لوط نه‌یزانی فریشته‌ن بردنیه‌ ماله‌وه و پزیزکی زۆری ئی گرتن، به‌لام خیزانه‌که‌ی که نه‌وانی بینی چه‌ند جوانن رۆیشته‌ دهره‌وه و هه‌والیدا به‌ خه‌لکه‌که‌دا. که‌میکی پێ نه‌چوو، هه‌موو خه‌لکی شارمه‌که کۆبوونه‌وه هاتن بۆ به‌رده‌رگای (لوط)، داوایان له‌ لوط کرد وتیان: ئەو گه‌نجانهمان بده‌ ده‌ست، لوط زۆر ترسا هه‌رچی ده‌کرد وازیان نه‌ده‌هینا، زۆر نیگه‌ران بوو پێی وتن: ئەو هه‌موو که‌چه‌ داوین پاک و جوانه هه‌یه، بۆ واز له‌میوانه‌کانم ناهینن، تکاتان ئی ده‌که‌م وازبه‌ینن.

فریشته‌کان زانیان هه‌ر وازناهی‌نن، یه‌کیان وتی نیگه‌ران مه‌به‌ ئەی لوط ئیمه فریشته‌ی خودای گه‌وره‌ین و به‌ هیچ شیوازی ناتوانن بێت بگه‌ن.

که لوط ئەمه‌ی بیست زۆر دلی خو‌ش بوو زانی ناتوانن زانیان پێ بگه‌ینن. یه‌کی له‌ فریشته‌کان بالێکی راوه‌شاندا به‌ ناو یاندا هه‌موویانی گێژ و بۆ هۆش کرد، هه‌موویان رایان کرد و به‌جێیان هیشت له‌ پاشاندا وتیان ئەی لوط فه‌رمانمان پێیه، پێش ئەوه‌ی رۆژببیته‌وه خۆت و باوه‌رداران ئیره‌ به‌جی به‌ینن، به‌ هیچ شیومیه‌ک لاهه‌که‌نه‌وه.

* تياچوونى ھۆزى لوط :

لە پاش دەرچوونى باومەرداران لە (سەدوم) خودای پەرۆمەردگار فەرمانى بە فریشتەگان کرد سزابارىنن بەسەرياندا و لە ناویان بردن.

فریشتەگان بە فەرمانى خوا شارۆچکەگەيان ژیرەو ژوور کرد، لەو کاتەدا ھەموو دەیانالاندو دەیان قیژاند لە تاو ئیشو نازار لە پاشاندا بە قورى سور کراو گە وەك بەرد و ابوو، چين لەسەر چين بەرد بارانیان کردن. ھەموو بەردەکانیش دیارى کراو بوون لىي نوسرابوو بەکیدا دەدا، ھاوسەرى لوط لە شارمکە رايکردبوو، بەلام کە گوێی لە دەنگە بەرزمکە بوو لای کردەو بەلای شارمکەدا، لەو کاتەدا بەردیک بەر تەوقە سەرى کەوت و بە کافرى مرد.

خودای پەرۆمەردگار بە مەش وازى لى نەھینان، دەریای مردووى ھینا بەسەر یانا و

ھەموویان کەوتنە بنى دەریاکەو ھەتا ئیستاش ئەو دەریایە ھەر بەسەریانەو ھیە!

باومەرداران لەگەل لوط دارۆیشتن بۆ ناوچەيەكى ترو لەوئ درێژمیان بە ژيان و

خوابەرسى راستەقینەى خوێان.

نُیبراهیم

(سه لامی خودای نه سه ربیت)

ئىبراهيم

(سهلامی خودای لهسهر بیئت)

خودای پهرومردگار دهر باره‌ی دهفه رموویت:

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا * إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا﴾ [مریم : ۴۲]

واته: (نه‌ی محمد) ههروه‌ها له قورئاندا باسی گۆشه‌یه‌ک له‌به‌سه‌ره‌اتی ئیبراهیم بۆ نه‌و خه‌لکه‌ بگێرپه‌وه، به‌ راستی نه‌و که‌سایه‌تیه‌کی راستگۆ بوو، له‌ پیغه‌مبه‌رانیش بوو. کاتیک به‌ باوکی وت: باوکی به‌ریزم، نه‌وه‌ تۆ بۆچی شتیک ده‌په‌رستیت که‌ نه‌ گوی بیسته، نه‌ که‌س به‌رچاو رۆن و رۆشن بیر ده‌کات، نه‌ هیج سوودیکت پی ده‌گه‌یه‌نیئت. مندا له‌ جاوگه‌شه‌کان با گه‌شتیک بکه‌ین به‌ ناو ژيانی ئیبراهیمدا، بزانی چۆن ژيانی بر دووه‌ته‌سه‌ر.

ناوی: (ئىبراهيم ی کورى نازهرى ناحوره) که‌ ده‌جیته‌وه‌ سه‌ر پیغه‌مبه‌ر نوح سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بیئت.

له‌ ناوخیزانی‌کدا ژيانی به‌سه‌ر ده‌برد له‌ رووی مادیه‌وه‌ مامناوه‌ند بوون، له‌ شوینی‌ک نیسته‌جی بوون به‌ ناوی زه‌وی (کلدانیه‌کان) که‌ ده‌کاته‌ بابلی کۆن. هه‌ر له‌ مندا له‌یه‌وه‌ خودای په‌رومردگار رۆشنای باومهری خسته‌بووه‌ دلێه‌وه‌، دانایی و زیره‌کیه‌کی باشی پی به‌خشی بوو.

به‌لام نازهری باوکی خه‌ریکی بت دروست کردن بوو، زۆر جار به‌ شیوازیکی جوان و شیرین له‌گه‌ل باوکی‌دا گه‌فتوگۆی ده‌کرد، پیی ده‌وت نه‌ی باوکی شیرینم بۆچی شتیک ده‌په‌رستی که‌ به‌هیج شیوه‌یه‌ک سوودی نیه‌ بۆت، به‌لام باوکی گوی پی نه‌ده‌دا.

* بیرکردنەوێ ئیبراهیم:

ئیبراهیم هیشتا منداڵ بوو، دەیزانی ئەو بتانەى هۆزەكەى دەیبەرستن هیچ سوودێكى نیه.

بەریارى دا بگه‌ریت و بیربکاته‌وه تا خودای راسته‌ قینه‌ بەدى بکات. شه‌ویك پ‌رۆیشتە دەر‌وه‌ سه‌یرى ناسمانى کرد ئەسته‌یره‌یه‌كى بینی وتی: با وا دابنێین ئەمه‌ په‌روه‌ردگارمه‌، کاتیک ئەسته‌یره‌كه‌ى لى‌ ون بوو وتی: من شتى له‌به‌ر چا‌وون بووم خو‌ش ناوی و نایه‌رستم .

ئینجا کاتیک مانگی بینی هه‌له‌ات، وتی: ئاگاداربن وا دابنێین ئەمه‌یان په‌روه‌ردگارمه‌، کاتیک ئەویش ئا‌وابوو وتی: سویند به‌ خوا ئەگه‌ر په‌روه‌ردگارم هیدایه‌تى نه‌دابامایه‌، بى‌ گومان له‌ ریزی ده‌سته‌ى گوم‌راکاندا ده‌بووم.

ئینجا کاتیک خو‌رى بینی هه‌له‌ات، وتی: ئاگاداربن وا دابنێین ئەمه‌یان په‌روه‌ردگارمه‌، ئەمه‌ گه‌وره‌تریشه‌، کاتیک ئەویش ئا‌وابوو وتی: ئەى خه‌لكینه‌، ئەى خزمینه‌، به‌راستى من به‌ریم له‌و شتانه‌ى ئیوه‌ کردووتانه‌ به‌ هاوه‌ل و شه‌ریك بۆ په‌روه‌ردگار. به‌راستى من رووى خو‌م و دل‌م له‌ په‌رستندا کردۆته‌ ئەو زاته‌ى ناسمانه‌كان و زه‌وى فه‌راهه‌م هیناوه‌.

رووم له‌ هیچ شتیكى تر ناکه‌م، به‌دل ئارامى ته‌واویشه‌وه‌ ده‌لیم كه‌: هه‌رگیز من له‌ ریزی هاوبه‌ش په‌یدا کاراندا نابم.

* شکاندنێ بته‌کان:

ئەو شاره‌ى ئیبراهیمی تیدا ده‌ژیا گه‌لێك بتى تیدا‌بوو، خه‌لكى پ‌رۆزانه‌ روویان ده‌کرده‌ به‌رستگاکه‌یان و ک‌رپ‌نۆشیان بۆبته‌کان ده‌برد.

ئىبراهیم بۆ هه‌لى ده‌گه‌را كه‌ تیدا بته‌کان بشکینى.

له‌ یه‌كێك له‌ پ‌رۆزه‌كانى سالد، خه‌لكه‌كه‌ هه‌مووى ب‌پاریاندا بچنه‌ دەر‌وه‌ى شار به‌ نیازى گه‌شت و گوزارو سه‌یران.

لەبەرەبەياندا خەلكى پۇل پۇل لە شار دەرچوون، كەسى لى نەما تەنھا ئىبراھىم نەبى.
كاتى بە ئەوېشان وت كە بچى لەگەلىان بەلام خوى نەخوش خستو وتى: نەخوشم.
ئىبراھىم دوا بەدواى ئەوان تەوورىكى خستە سەرشانى و بەرەو پەرسىتگاگەيان كەوتە
پى.

لەوئ بە ناو بەتەكاندا دەگەراو گالتەي پى دەگردن. پاشان دەستى كرده تەورەكەو
بەبتەكاندا هات. ھەموويانى شكاند جگە لە گەورەكەيان نەبى، تەورەكەي خستە سەرشانى
گەورەكە و بەجىي ھىشتن!.

* گەتوگۇ ئىبراھىم لەگەل ھۆزەكەي :

كە ئىوارە داھات ھەموو خەلكى بەرەو ناو شار گەرانەو، بەلای پەرسىت گاگەياندا
تېپەرىن بىنيان وا ھەموو بەتەكانيان شكاوو پارچە پارچە كراو.
كە نەمەيان بىنى زۆر بى تاقەت بوون و تورەبوون، وتيان بزىنن كى نەم بتانەي
شكاندو، سزايەكى دەدەين بىي بە پەندو نامۆزگارى بۇ خەلكانى تر.
كەمىك بىريان كردهو بۇ ئەوئەي بزىنن كى نەم كارەي ئەنجامداو. لە ئەنجامدا وتيان
كەسىك كە ھەمىشە گالتەي بە بەتەكانمان دەگرد ئىبراھىم بوو، تەنھا ئەوېش لەگەلمان
نەھات بۇ دەرەوئەي شار.

رۇيشتن ئىبراھىميان ھىنا وتيان:

ئايا تۇ ئاوات لەخوواكانمان كردهوو سوكاپەتت پى كردون؟

ئىبراھىم وتى: لە گەورەي بەتەكان بېرسن نەگەر قسە دەكات؟

بە پەرسىتەكان وتيان: خۇتۇ باش دەزانى ئەوانە بە ھىج شىومەك قسە ناكەن.

ئىبراھىم وتى: كەواتە جۇن بتانىك دەپەرسىن نەقسە دەكەن و نە دەبىستىن، خۇتان بە
دەستى خۇتان دروستتان كردهوون، ناشتوانن پارىزگارى لە خۇيان بكەن، تياچوون بۇ ئىو،
جۇن شتى وادەپەرسىتن؟.

گەورەى بت پەرستەگان زانى ئىبراهيم لەسەر راستىه، قسەى نەکردو بى دەنگ بوو.

* سزادانى ئىبراهيم بە ناگر:

گەورە پياوان و بت پەرستان دەستەوسان بوون بە گفتوگو کردن لەگەڵ ئىبراهيمداو
نەيان توانى بە هيج شىوازى بەرپەرچى بدەنەوه.

بۆيه برپاريان دا سزايەكى پر ئىش و نازارى بدەن، كەس ئەوسزايەى نەدرابى.

خەلكى ناگاداركرانهوه پىيان وتن هەركەس لە ناستى خۆيهوه چيلكه و داركو بكاتەوه،

خەلكى هەر يەك لەلای خۆيهوه كوئىك چيلكه و دارى كوكردهوه و برديان بو شويى

ديارى كراو .

ئىتر بت پەرستان وتيان: ئىبراهيم بسوتىنن و پشتيوانى لە خواكانتان بكەن.

ناگريان كردهوه، بەلام ئەومندە ناگرهكه بەتین بوو نەيان وىرا لە نزىكهوه هەلى دمنە

ناوى!

مەنجهنىقيكيان هينا ئىبراهيميان تى كردو لە دووردهوه فرىيان دايە ناوى.

لەوكاتەدا خودای پەروردگار فرموى: ﴿ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

﴾ [الأنبياء : ٦٩]

واتە: ئەى ناگر ساردو سەلامەت بە لەسەر ئىبراهيم.

خەلكى چاوه‌پىيان دەکرد ناگرهكه دامركىتهوه و كوئايى ژيانى ئىبراهيم ببينن و وايان

زانى سوتاوهو هيجى نەماوه.

بەلام خودای گەورە رەحمى پى كردو بە سەلامەتى هاتە دەرەوه، كە خەلكەكە ئەمەيان

بىنى واقيان و پرما خەريك بوو شىت ببن، دواى ئەوه ئىتر نەيان توانى هيج نازارى بە

ئىبراهيم بگەينن.

* کۆچ کردنی ئیبراهیم:

پاش ماومیه‌کی زۆر له گه‌یانندی په‌یامی خوا له‌و شارهدا، خودای په‌روه‌ردگار فه‌رمانی پێ کرد کۆچ بکات.

خۆی و هاجه‌ره خاتوونی خێزانی به‌ره‌و بیابان به‌پێ گه‌وتن، ماومیه‌کی زۆر پێیان بپری، خودای په‌روه‌ردگاریش مندالێکی پێ به‌خشین به‌ ناوی ئیسماعیل.

پاش ماندوو بوونیکی زۆر گه‌یشتنه شوینیکی وشک و بێ ناو هه‌مووی شاخ و بیابان بوو. ئیبراهیم هاجه‌ره ئیسماعیلی له‌وی داناو به‌جێ هێشتن، خاتوو هاجه‌ره پێی وت: بۆ له‌م شوینه جۆل و بێ ناوهدا به‌جیمان ده‌هێلی، به‌لام ئیبراهیم وه‌لامی نه‌دایه‌وه‌و رویشته: پاشان وتی: نه‌گه‌ر خوا فه‌رمانی پێ کردویت، نه‌وا به‌ فه‌رمانی خوا رازیم، ده‌زانم ناگای ئی مانه.

ئیبراهیم سه‌ریکی له‌ قاندوو رویشته، ئیتر هاجه‌ره خاتوون زانی فه‌رمانی خوايه‌ بێ دهنگ بوو.

به‌لام ئاویان ئی برابوو نه‌یده‌زانی چی بکات، له‌م لا بۆ نه‌و لا رای ده‌کرد به‌لام هه‌چی ده‌ست نه‌ده‌که‌وت، خه‌ریک بوو خۆی و ئیسماعیل له‌ تینووتیدا ده‌خنکان، به‌لام خودای گه‌وره‌ فریایان که‌وت و هاجه‌ره خاتوون پێیه‌کی دا به‌ زه‌ویدا به‌ فه‌رمانی خوا ئاویکی جوان و سازگار هاته‌ ده‌روه، نه‌و ئاوه‌ یه‌ پێی ده‌ئین زه‌م زه‌م، هه‌ر له‌و شوینه‌ دا نیشته‌جێ بوون، ورده‌ ورده‌ خه‌لکی به‌ هۆی نه‌و ئاوه‌وه‌ رووی تی ده‌کردن و له‌وی نیشته‌جێ ده‌بوون، نه‌و شوینه‌ش بریتیه‌ له‌ (مه‌که‌که‌)ی ئیستا که‌ سالانه‌ سی ملیۆن که‌س بۆ چه‌جکردن رووی تی ده‌که‌ن.

ئیبراهیم که‌ به‌جێ هێشتن به‌ره‌و فه‌له‌ستین که‌و ته‌پێ و له‌وی نیشته‌جێ بوو، سالانه‌ سه‌ری له‌ هاجه‌ره و ئیسماعیل هه‌دا.

نُیْسَمَاعِیْل

(سه لامي خوداي نه سه ربیت)

ئیسماعیل

(سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بیئت)

خودای په‌روه‌ردگار له قورئانی پیرۆزدا دهرباره‌ی ده‌فه‌رموویت:

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا (٥٤) وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا [مریم : ٥٥]

واته : ئیسماعیلیش باس بکه له قورئاندا، به‌راستی نه‌و له په‌یمان‌ه‌که‌یدا راست‌گۆبوو،
نه‌و پیغه‌مبه‌ر و په‌وانه‌ گراوی خوابوو.

ئیسماعیل هه‌میشه و به‌رده‌وام فه‌رمانی ده‌دا به‌ خیزان و خزمانی، نوێزه‌کانیان به‌ریک
و پیکی و له‌کاتی خویدا نه‌نجام بدن و زه‌کاتیش فه‌رامۆش نه‌که‌ن، نه‌و لای په‌روه‌ردگاری
شایسته‌ی ریزو ره‌زامه‌ندی بوو.

منداله‌ خوشه‌ویسته‌کانی هاوړیم، ئیستاش وهرن باگه‌شتی بکه‌ین به‌ ژبانی نه‌م
پیغه‌مبه‌رده‌دا، که هه‌مووی دهرس و په‌نده بو ئیمه.

ناوی: ﴿ئیسماعیل کوری پیغه‌مبه‌ر ئیبراهیمه﴾ سه‌لامی خوا له‌سه‌ر هه‌ر دووکیان بیئت.
دایکی ناوی ﴿هاجهره﴾ یه.

له‌ ژبانی پیغه‌مبه‌ر ئیبراهیمدا باسی چۆنیه‌تی له‌ دایک بوونی و شوینی له‌ دایک
بوونیمان کرد.

باسی نه‌وه‌مان کرد که باوکی چۆن به‌ جیی هیشتن له‌ شوینی‌کدا که هه‌مووی بیابان و
شاخ بوو و ئاوه‌دانی به‌ هیج شیوه‌یه‌ک تیا‌دانه‌بوو و باسی هه‌ل قولانی ناوی زه‌م زه‌مان
کرد.

* سەرپىرىنى ئىسماعىل .

ئىبراھىم كاتىك لە فەلەستىن جىگىر بوو، ھەموو سالى جارىك سەردانى ھاجەرەو ئىسماعىلى دەكرد، بۇ ئەوھى بزانی حالیان چۆنە.

تەمەنى ئىسماعىل چوار دەسالى تەاو بوو، مندالىكى زىرەك و عاقل و گوڭرايەل بوو. لە يەكى لە جارمکاندا ئىبراھىم سى جار لەسەرىەك لە خەونىدا ئىسماعىلى كورى سەردەپرى.

ئىبراھىم زۆر ئىسماعىلى خوش دەويست، بەلام خەوى پىغەمبەران فەرمانى خودای گەورمىھو دەبى جى بەجى بکات.

خودای پەروەردگار ھەر دووکیانى تافی کردەوہ نایا لەو تافی کردنەوہ دەردەچن یان نا؟.

ئىبراھىم ھاتە لای وتى:

ئەى كورى شىرىنم بەبى گومان من لە خەونمدا دەمبىنى كە تۆ سەردەپرم، تۆ دەلىی چى؟ رات چۆنە؟

ئىسماعىل وتى: بابەگیان ھەرفەرمانىكت پى دراوہ جىبەجى بکە، دەمبىنىت ئەگەر خوا ھەزبکات، لە نارام گران دەبم.

ئىبراھىم بە دەمدا خستىہ سەر خاک و ھەر دووکیان نامادەى جىبەجى کردنى فەرمانى خوا بوون.

ويستی دەست بە کارەكە بکات، بەلام خودای گەورمىھو سۆزو مېھرمبانی بى وینەى خوی بەزمى پىاندا ھاتەوہو رەحمى پى کردن، دەنگىك لە ئاسمانەوہ بانگى کرد وتى: ئەى ئىبراھىم بە راستى خەونەكەت ھىنايە دى.

لەلایەن خواوہ بەرانىكى فەلەو بۆ رەوانە کرا، لە برى ئىسماعىل وەكو قوربانى سەرى بپرى.

* ژن ھېنانى :

لەو شوپىنەى كە لىيى نىشتەجى بوون، پاش دەرگەوتنى ئاوى زەم زەم، خەلكى لە ھەموولايەكەوۈ پرووى تى دەكردن و نىشتەجى دەبوون.
ئىسماعىلىش كە گەورەبوو كاتى ژن ھېنانى ھاتبوو رۇيشت كچىكى خواست، ماوئەك پىكەوۈ ژيان.

ئىبراھىم لەسەردانىكدا ھاتە مالئەكەى ئىسماعىل تەنھا ھاوسەرەكەى لە مال بوو، لىيى پىرسى: ژيانتان چۇنە، ژنەكەى ئىسماعىل وتى زۇر خراپىن كەم دەرامەتىن،
ئىبراھىم پىيى وت نەگەر مىردەكەت ھاتەوۈ پىيى بلى سەكۆى بەر دەرگا بگورئى.
كاتىك ئىسماعىل ھاتەوۈ ھەوالئەكەى پىدا زانى باوكىيەتى، بۇيە وتى ئەوۈ فەرمانى پىيى كىردووم تۇ تەلاق بەدەم، بۇيە تەلاقى داو رۇيشت كچىكى ترى خواست.
بۇ سالى داھاتوو ئىبراھىم بە ھەمان شىوۈ سەردانى كىردنەوۈ ئىسماعىل لە مال نەبوو پىرسى لە ھاوسەرەكەى ژيانتان چۇنە وتى: زۇر باشىن، ژيانمان زۇر خۇشە.
ئىبراھىم پىيى وت: گەر ئىسماعىل ھاتەوۈ پىيى بلىسەكۆى بەر دەرگا قايم بكات و نەى گۇرئى.

كاتىك گەراپەوۈ ھەوالئەكەى پىدا وتى ئەوۈ باوكم بوو، فەرمانى پىيى كىردووم تۇلاى خۇم بەئىلم تەلاقت نەدەم.

لەناو ئەم ھۆزەدا بەردەوام پەيامەكانى خوداى پىيى رادەگەياندن. ھەمىشە فەرمانى پىيى دەكردن بە نوئىزكردن و زەكات دان.

* دروست کردنی که‌عبه :

خودای په‌رومردگار فه‌رمانی به ئی‌براهیم کرد مائیک دروست بکات، بو ئه‌وه‌ی ببیت به جینی خواپه‌رستی خه‌لکی.

ئی‌براهیم له‌گه‌ل ئی‌سماعیلدا ده‌ستیان به دروست کردنی که‌عبه کرد، به شی‌وازیکی زور به‌رزو جوان و ریک و پیک دروستیان کرد.

کاتیک ته‌واو بوون له دروستکردنی ده‌ستیان به‌رز کرده‌وه و داوایان له خودای په‌رومردگار کرد لیان قبول بکات.

ئی‌براهیم له خوا پارایه‌وه خه‌لکی والی بکات هه‌میشه هه‌ز به سه‌ردانی که‌عبه بکه‌ن.

خودای په‌رومردگاریش پارانه‌وه‌که‌ی قبول کرد، له سه‌رده‌مه‌وه هه‌تانیستاش خه‌لکی به ناواته‌وه‌ن جاریک سه‌ردانی نه‌و ماله بکه‌ن.

ئی‌سماعیل پاش ته‌مه‌نیکی زور له خواپه‌رستی و راستگویی و نه‌نجام دانی په‌یامی که‌پایه‌وه بو خزمه‌تی خودای گه‌وره.

ئیسحاق

(سه لامی خودای نهسه ربیت)

﴿ئیسحاق﴾

(سهلامی خودای لهسه ربیت)

خودای پهروهردگار دهربارهی دمفه رمویت:

﴿وَبَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ * وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن دُرَّتَيْهِمَا مُحَمَّدٌ وَظَلَمَ لِنَفْسِهِ
مُبِينٌ﴾ [الصفات : ۱۱۳]

واته: مزدهی هاتنه دونیای - ئیسحاق - یشمان به ئیبراهیم به خشی که نهویش
پیغه مبهریکه له چاکان.

خپرو بهره گهتمان رژاند بهسه ربیبراهیم و ئیسحاقدا و له نهووی ههردووکیان،
واته (ئیسحاق و ئیسماعیل) چاکان و پاکان، ههروهها نهو کهسانهش پهیدادهبن به
روونی ستهم له خویمان دهگهن.

* سهههتای له دایک بوونی:

ئیبراهیم سهلامی خودای لهسه ربیت ته مهنی گه یشتبوووه نزیکه ی سهه سالی و
ساره ی خیزانیشی نزیکه نهوود سال، له فهلهستین نیشته جی بوون و ژیانیان بهسه رب
دمبرد.

رؤژنکیان سی فریشته خویمان خستبووه سهه شیوازی سی گهنجی جوان و ربیک و
بیک.

له مالی ئیبراهیم لایاندا، ئیبراهیم بهمه زور خوشحال بوو و ربیزیکی زوری لی
گرتن، خپرا رویشت گویره که یهکی سهه ربی و بویمان چاکی کرد و هیئایه سهه سفره
فهرمووی لی کردن بهلام هیچ کامیان نه رویشته پیشهوه.

ئىبراھىم كەبىنى زۆر ترسا وتى: تۆ بلىيى خواردنه كەيان بە دل نەبى، فرىشتهگان وتيان: ئەى ئىبراھىم مەترسە، ئىمە فرىشتهى خواين خوا ناردوونى بۆ لای ھۆزى (لوط) بۆ ئەوھى سزايان بەدەين، لەسەر ئەو كارە ناشىرينەى كە ئەنجامى دەدەن، مژدەت لى بىت خوداى پەروردگار مندالىكتان پى دەبەخشى بە ناوى ﴿ئىسحاق﴾ و دەيكات بە پىنغەمبەر.

ئىبراھىم زۆر خوشحال بوو بەو مژدەيە بەلام لەگەل سارەى ھاوسەرىدا زۆر سەريان سوپما، وتيان وەك دەبىنن ئىمە تەمەنمان بەسەر چووه، تازە مندالمان نابىت. فرىشتهگان وتيان: ئايا لە كارى خوداى گەورە سەرتان سوپدەمىنى؟ ئەوھە فرمانى خوايە و دەبىت جى بەجى بىت.

* پاش لە داىك بوونى:

پاش ئەوھى ئىسحاق لە داىك بوو، باوك و داىكى زۇريان خوش دەويست، بەردەوام چاودىريان دەگرد، بە شىوازىكى زۆر جوان و رىك و پىك پەروردەميان كرد. ھەر بەمندالى خوداى پەروردگار بەھرمەيەكى پى بەخشى بوو زۆر زىرەك و كارزان بوو، زانستىكى زۆرى دەزانى.

ورده ورده تەمەنى گەورە بوو، تا واى لى ھات كاتى ئەوھى ھاتبوو ژن بەينى و ژيانى ھاوسەرگىرى پىك بەينى.

كچىكى خواست بە ناوى ﴿رەفقا﴾

لەم ھاوسەرەى خوداى پەروردگار دوو مندالى پى بەخشى بە ناوى ﴿عيسى﴾ و ﴿يەعقوب﴾.

ھەموو نەوھى (بەنى ئىسرائىل) لە نەوھى دووھم كورپى بوو، واتە ھەمووى

دەجىتەوھە سەر ﴿يەعقوب﴾

*بانگ كىردنى ھۈزەكەى بۇ خواپەرستى :

ئەو شوپنەى ئىسحاقى تىدا دەژيا، ھۆزىك بوون ئەوئەندە خۇشەوئىستى مال و سەرۈەت و سامان چوو بووہ دلىانەوہ بىريان بەلای خواپەرستىەوہ نەمابوو. خودای پەرۋەردگارپىش فەرمانى بە ئىسحاق كىرد ناگادارىان بکاتەوہ، ئىسحاق داواى ئى كىردن بگەرپنەوہ بۇ خواپەرستى، زۆر خەرىك بوو لەگەئیان بەلام بى سوودبوو. دەیانوت ئەى ئىسحاق بە راستى سەرۈەت و سامان بۇ ئىمە ھەموو شتىكە، گەر خواپەرستى نەكەىن نامرىن لە برسانا، بەلام گەر سەرۈەت و سامانمان نەبى لە برسانا لەو كۆلاننەدا دەكەوین و كەس نایە بە ھانامانەوہ. لەبەر ئەوہ وازمان ئى بېنە با كارەكەى خۇمان ئەنجام بەدەین. ئىسحاق بەدرپژاى تەمەنى خەرىك بوو لەگەئیان، فېرى خواپەرستى دەكىردن، بەلام كەمىكىان نەبىت بە قسەیان نەكىرد.

* دژاىەتى نىوان ﴿عیص﴾ و ﴿یہ عقوب﴾

دەگىرپنەوہ كە (ئىسحاق) بە سالداچوو، چاوەكانى كىزبون، ئارەزووى لە خواردنك بوو كە (عیص) بوى دروست بکات، (عیص) راوچىهكى شارەزابوو، ئەو رۇپىشت تا شتى بۇ باوكى پەيدا بکات. لە ملامشەوہ (رەفقا)ى داىكى بە یەعقوبى كورى وت: بىرۇ دووكارى زۆر جوان سەربېرە و بىكە بەو خۇراكەى كە باوكت ھەزى ئى ئەكات. رۇپىشت سازى كىردوو بەرگەكانى (عیص)ى براى لەبەر كىردو چەرمى توكنى دوو كارەكەى بە قول و مىلى خۇپەوہ چەسپ كىرد، چونكە (عیص) تووكن بوو. نىتر خواردنەكەى بۇ بىرد باوكى پرسى تۇ كىپىت؟ وتى: من كورەكەى خۇتم، (ئىسحاق) لەبەر خۇپەوہ دەمىوت: دەنگەكەت دەنگى یەعقوبەو بەرگ و لەش و لارىشت (عیص)ە

كاتىك تىرى خواردا، لە خوداى گەورە پارايەوۈ بىكاتە گەورەى گەلان، رۆزى و مندا لى زۆرى پى بىبەخشى.

پاش ماومىيەك (عيسى) لە راواھاتەوۈ و خواردەنەگەى نامادە كرد و ھىناى لە پىش دەمى باوكى داينا، باوكى گوتى: نەمەچى يە رۆلە؟ گوتى: نەوۈ نەو خۇراكەيە كە ئارەزووت لى بوو، وتى (ئەى پىش كەمى نەتھىنا؟ خواردم و دوعام بۇ كردى وتى: نەبەخوا.

ئىتر (عيسى) زانى كە نەوۈ براكەى بوو، نەو دەست پىشخەرى كردوۈ، لىرەدا زۆر دلى لە خۆى دامما، تەنانەت برىارى دا بىكوژىت، كاتىك كە داكى نەمەى بىست يەعقوبى دوورخستەوۈ ناردى بۆلای (لابان)ى خالى لە خاكى حەران.

* مردنى ئىسحاق:

تەمەنى ئىسحاق لە سەدسال زياتر تى پەرى كردبوو، چاۈەكانى بە تەواۈى كزىبوون.

لەگەل نەمانەدا نەخۇشەكى گرت زۆرى نازاردا بەردەوام لەسەرى گرانتردەبوو، ھەربەم نەخۇشە لەسەر جىگەدا گيانى دەرچوو، گەرايەوۈ بۇ خزمەتى پەرۈردگار. مندا لەكانى برديان لە ئەشكەوتىكدا كە ئىبراھىم لە سەردەمى خۇيدا كزىبوۈى لەلای باوكى داناشتىيان.

یوسف

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ربیت)

يوسف

(سەلامى خوداى لەسەر بىت)

چاكتىن و جوانترىن چىرۇك و بەسەر هاتى كە خوداى پەرورەدگار لە قورئاندا باسى كىردىت بەسەرھاتى ژيانى يوسفە .

يەك سورەتى تەواوى بە ناوى يوسفەوہ ناو ناوہ .

ناوى تەواویشى (يوسفى كورى يەعقوبى كورى ئىسحاقى كورى ئىبراھىمە) سەلامى خويان لەسەر بىت .

يازەدە براى ھەبوو بە ناوھكانى (بنيامىن، رۇبىل، شەمعون، لاوى، يەھوزا، ئەياخ، زايۇن، حاد، ئەئىر، نفتالى، دان)

يوسف شەويك لە خەويدا خەويكى سەيرى دىت گىراپەوہ بۇ باوكى وتى: لەخەودا يازەدە ئەستىرەو خۆر و ماتگم بىنى كىرئوشيان بۇ دەبردم باوكى وتى: رۇلە گيان خەوھكەت مەگىرەوہ بۇ براكانت، نە وەكو بە ھوى ئەوہوہ فىلىكت لى بكەن و تووشى بەلايىكت بكەن، چونكە ئەم خەوہ داھاتووويكى بلىد بۇ تۇ دەگەيەنىت، ئەوانىش ھەسوودىت پىدەبەن .

پىى وت: خوداى گەورە ھەلتەمبىزىرىت و دەتكات بە پىغەمبەر لىكدانەوہى خەوت فىر دەكات و نىعمەتى خۆيت بەسەر دادەمبارىنى .

* پىلان گىران بۇ يوسف :

براكانى يوسف ھەستىان كىردبوو باوكيان لە ئەندازە بە دەر يوسفى خۆش دەوئىت، ئەوانى پشت گوى خستوہو نازيان ناداتى .

بۆيە لەناو خۆياندا بۇپارىاندا بە ھەر شىوازيك بىت يوسف بكوژن و لە ناوى بەرن

شەيتانىش زوو زوووه سوهسەى بۇ دروست دەکردن بۇ ئەوهى ئەو تاوانەيان پى ئەنجام بدات.

دواى ئەو بىرپارە هاتنە لای باوكيان وتيان: ئەى باوكە بەراستى ئىمە زۆر دلسۆزى يوسفىن و زۆرمان خۆش دەوئت.

پىمان خۆشە لەگەلمان بىنئىرى بۇ ئەوهى گەمە و يارى بکات، بىگومان ئىمە پارىزگارى لى دەكەينو ناگامان لى دەبئت .

باوكيان وتى: ئەترسم لەگەلتان بىنئىرم و ئىوه لى بى ناگابن و گورگ بىخوات. كورەكان وتيان: سوئند بە خوا ئەگەر بىتو گورگ بىخوات، ئىمە زەرەرمەندىن و شەرمەزارى لای تۆ دەبىن.

بە ھەر شىوازىك بئت باوكيان رازى كردو لەگەل خۇيان برديان، ھىشتا كەمىك دوورنەكەتبونەوه بەبەر شەق و زللەياندا.

ويستيان بىكوژن بەلام يەكيان وتى: مەيكوژن ئەىخەينە ناو بىرەوه كراسەكەى خويناوى دەكەين و باوكمانى بى رازى دەكەين.

ئىتر ھەموويان لەسەر ئەوه رىككەوتن و خستيانە ناو بىرىكەوه، كراسەكەيان ھىناو خوينى كاريكيان پىومدا.

كە ئىوارە داھات، ھەموويان بەگرىانىكى زۆرەوه بەرەو لای باوكيان گەرانەوه، وتيان: ئەى باوكى بەرپىزمان بە راستى ئىمە رۆىشتىن و پىشپرکيمان دەکرد، يوسفمان لای كەل و پەلەكەمان بەجى ھىشت، ئەوسا گورگەكە پەلامارى داو خواردى.

بەلام تۆ ھەمىشە بروامان پى ناکەيت گەرچى ئىمە راستگۆش بىن، كراسەكەيان بۇ ھىنا، بەلام باوهرى پى نەکردن و وتى گەر خوداى گەورە يارمەتيم بدات لە نارامگران دەبم.

* فرۇشتنى يوسىف :

لەو كاتەى يوسىف لەناو بىرە كەدابوو، بىراكانى بەجىيان ھىشتبوو كاروانىك بەو ناوھدا تى پەرى، يەككىيان نارد لە بىرەكە ئاويان بۇ بەينى.

كاتىك سەتلەكەى شۆر كەدەو يوسىف چوو ناوى و بەرزى كەدەو لە برى ئاوى ئەم مندانەى بىنى،

بۇيە ھاوارى كەرد وتى: مژدە بىت ئەمە لاويكە، كە بىنيان مندانىكى زۆر جوانە، بىرياندا بىبەن لە مىسر بى فرۇشتن.

بەرى كەوتن تا گەشتنە مىسر لەوى يوسىفان بىرە بازارى كۆيلە فرۇشەكانەو و دايان نا بۇ فرۇشتن.

عەزىزى مىسر كە وەزىرى گەنجىنە بوو خىزانىكى ھەبوو بە ناوى (زولەيخا) مندانى نەبوو، نىتر يوسىفى بە چەند درھەمىكى كەم كرى و بىرەو مائەو.

وتىە: ھاوسەرەكەى رىز لەم مندانە بگرە بە ئومىدى ئەوھى سوودمان پى بگەينى يان بىكەينە كورى خۇمان.

بەم شىوازە يوسىف لە باشترىن جىدا نىشتەجى بوو.

* ناپاكي زولەيخا بەرامبەر بە يوسىف :

كاتىك يوسىف لەو مائەدا پىگەشت و گەورەبوو خوداى پەروەردگار دانايى و زانىارىەكى باشى پى بەخشى بوو لەگەل ئەومشدا جوانىەكى پى بەخشى بوو ھىچ كەس لەو شارەدا بە قەدەر ئەو جوان نەبوو. ھەر لەبەر جوانىەكەى بوو زولەيخا رۆژىك فرسەتى ئى وەرگرت و ويستى كارى خرابەى لەگەل بكات.

لەسەرەتاوہ بردیہ ژوورەوہو ھەموو دەرگاگانى ئى داخست و پىيى وت: وەرە پىشەوہ خۆت نامادە بکە.

يوسف وتى: پەنا دەگرم بەخوا کارى واناكەم، مێردەكەشتى، پەفتارى چاك بووہ لەگەئەم، خيانەتى لى ناكەم.

زولەيخا پەلامارى داو ويستى لىيى بدات، بەلام يوسف پاي کرد بەرەو دەرگاگە زولەيخاش بە دوايدا رايکرد يوسف ويستى دەرگاگە بکاتەوہ .

لە دواوہ پەلەمارى داو کراسەگەى دراند.

كە دەرگاگەى کردەوہ، مێردى زولەيخا ھەردووکیانى بينى.

زولەيخا خىرا ھاتە قسەو ويستى يوسف تاوانبار بکات وتى: ناخۆ سزاي ئەو كەسە چى بىت كە بىھويت خيانەت لە ھاوسەرەكەت بکات، جگە لەوہ بەند بکريت يان سزايەكى بە ئىش بدرىت.

يوسف ھاتە قسەو پاريزگارى لە خۆى کرد وتى: بەراستى وانىہ، ئەو ويستى من لە خستە بەرىت.

يەكئى لە خزمانى زولەيخا گوئى لە بەسەرھاتەكەبوو شاىھتى داو وتى: ئەگەر کراسەگەى يوسف لە پىشەوہ درابوو ئەوہ زولەيخا راست دەكات و يوسف يەكئىكە لە درۆزنان، بەلام ئەگەر لە دواوہ درابوو، ئەوہ زولەيخا درۆ دەكات و يوسف يەكئىكە لە راست گوئيان، كە سەيريان کرد کراسەگە لە دواوہ درابوو، بۆيە مێردەكەى زولەيخا وتى: ئەى يوسف ئەم باسە لای كەس باس مەكە و بىشارەوہ.

زولەيخا تۆش داواى ئى خۆشبوون بکە لە ھەئەو تاوانەكەت، چونكە بە راستى تۆ لە گوناھباران و بە ھەئە چووانى.

بەلام ماوہيەكى كەم بەسەر رووداوہكەدا تى بەرى بوو ھەوالەكە بلاووبوويەوہ .

ژنانى ئەو شارە گائەھيان بە زولەيخا دەکرد .

ئەويش بۆ ئەوہى بيسەلمىنى بە دەست خۆى نەبووہ، جوانى يوسف واى ئى کردووہ.

ئاھەنگىكى گىراۋ ھەموو ژنەكانى بانگ كىردو ھەرىكەو چەقۇبەكى داىبە دەستيان، خەرىكى مېو ھەت كىردن بوون.

فەرمانى كىرد، يوسىف بە ناوياندا تى پەرى، كاتىك كە تى پەرى ھىچيان ئاگايان لە خۇيان نەما لەتاو جوانى يوسىف، ھەموويان دەستى خۇيان، بىرى، بى ئەوھى ئاگايان لە خۇيان بىت.

وتيان: بەراستى ئەمە مرۇف نى، تەنھا فرىشتەبەكى جوان و بەرىزەو ھىچى تر. زولەيخا وتى: ئەو ھەو كەسەبە كە ئىو ھەو سەرزەنشتى مىنتان دەكىرد لە بارەبەو. سوپىند بەخو گەر ئەوھى مىن دەمەوئىت ئەنجامى نەدات، ئەوا بە راستى بەند دەكىرىت و زەلىل دەبىت و بە كەم تەماشاشا دەكىرىت، كە يوسىف ئەمەبى بىست وتى: پەروەردگارا بە راستى مىن زىندانم لاخۇشە وىست ترە لەوھى كە ئەوان بۇى بانگم دەكەن.

* يوسىف لەناو زىنداندا :

خوداى پەروەردگار بەدەم داواكەبەو ھات و رىزگارى كىرد لىيان، زۇلەيخا زانى خۇى نادا بە دەستەو بەرىارىدا بەند بىرى.

كاتىك چوو ناو زىندانەكەو، دوولوى ترىش بە تاوانى جيا جيا. لەگەئىدا ھاتنە بەندىخانەو، بەكەيان مەبى گىرى پاشابوو ئەو پىريان نان نامادە كارى بوو.

ھەردووكەيان لە بەك شەودا ھەرىكەو خەوئىكى بىنى، بەيانى كە رۇزبويەو رۇپىشتن بۇلای يوسىف و خەوگەيان بۇ گىراپەو .

كەبراى مەبى گىر وتى: لە خەوما ترىم دەگوشى و شەرابم لى دوست دەكىردو دەمدا بە دەمى پاشاوە.

ئەوى ترىان وتى: سەبەتە نانم بەسەر سەرمەو ھەئدەگرت، بانئەلىيان دەخوارد، يوسىف پىش ئەوھى خەوگەيان بۇلىك بەداتەو پىش وتى: پىش ئەوھى ژەمەخواردنىكتان بۇ بىتو بىخۇن، پىتان دەئىم جىبە.

ھەر خواردنىكتان بۆ بېت پېش ئەوھى بگاھە لاتان من دەزانم چيە، ئەمەش نازايەتى خۆم نىيە، خوداى پەرورەدەگار فيرى كىردووم. پاشان پرووى تى كىردن ووتى: ئەى ھاوھلانى زىندانم: ئايا چەند خوايەكى ھەمە جوړە و جياواز بېەرسىرېن چاكترە، ياخود خوايەكى تاك و تەنها و زال بەسەر ھەموو شتىكدا؟

جا ھەرچى ئىوھ دەپپەرسىن جگە لە خوا، تەنها خۆتان و باو باپىرانتان ناوتان لىناون، ئەگىنا خوا ھەرگىز بەوھ رازى نىە.

بە راستى حوكم و فەرمان رەوايى جگە لە خوا شايستەى كەسى تر نىە، فەرمانىشى داوھ جگە لە خۆى كەسى تر نەپەرسىن.

پاش نامۆزگارى كىردنىان وتى: ئەى ھاوھلانى زىندانىم .

ئەوھتان لەخەونىدا ترىى دەگوشى ئەوھ دەبىتە مەى گىرپى پاشاو رىزگارى دەبىت، ئەوھى ترىش لە خاچ دەدرىت و بالئندە لەسەر و روخسارى دەخوات.

پاشان يوسف بە مەى گىرەكەى وت كە چوووت بۆ لای پاشا باسى منى بۆ بكەو بلى بەبى تاوان گىراوھ.

كابىراى مەى گىرپىش شەھىتان لە بىرى بىردبووھ باسى يوسف بكات لە لای پاشا. خوداى گەورە لەبەر ئەو كارەى چەند سائىكى تر لە زىنداندا ھىشتىھوھ بۆ ئەوھى بىبى بە دەرس بۆى.

* رىزگار بوونى لە زىندان :

شەوئىك پاشا خەونىكى زۆر سەرسورھىنى بىنرى، كە رۆژ بوويەوھ فەرمانى دا ھەموو زاناكان كۆبىكەنەوھ.

كاتى كە ھەموويان لە كۆشك نامادەبوون پاشا وتى: بە راستى من لەخەومدا بىنىم كە حەوت مانگاي قەلەو لەلایەن حەوت مانگاي لەپرو لاوازەوھ خوران ، حەوت گولە گەنمى سەوزو جوان و حەوتى وشكىشم بىنى، زانايان ھەموويان واقيان وپماو ھەرچيان كىرد، بۆيان لىك نەدرايەوھ .

بۇ ئەۋەى خۇيان دەرباز بىكەن وتيان: ئەم خەو نەبى سەرو بنە ھىچ نىەو ئىمە لە لىكدانەۋەى خەۋنى بى سەروبن شارەزانين.

لەۋكاتەدا مەى گىرەكە يوسفى بىر كەۋتەۋە، وتى: ئەى پاشا بىمىنرە، من كەسىك بى دەزانم لە لىك دانەۋەى خەۋندا شارەزاىيەكى زۆرى ھەيە.

مەى گىرەكە رۆيشت بۇ لاي يوسف و خەۋنەكەى پاشاى بۇ گىرايەۋە، يوسف خەۋنەكەى بۇ لىك داىيەۋە و وتى: حەۋت سالى تەۋاۋ كشتوكال دەكەن و دانەۋىلە دەچىنن، ئەۋەى كە درۋىنەتان كىردو لىتان زيادبوو بە گوئەكەيەۋە بىھىلنەۋە، مەگەر ئەو كەمەى كە دەپخۇن، پاشان لە دۋاى ئەۋە حەۋت سال گرانىي و سەختى پىش دىت، ئەۋەى كە زەخىرەتان كىردوۋە بۇ ئەۋ سالانە ھەموۋى دەخۇن ، مەگەر كەمىكى نەبىت كە ھەلى دەگرن بۇ تۆ.

لە ۋەۋ دۋا سالىكى باراناۋى پىر بەرەكەت دىت، كە خەلكى بەروبوۋومى زۆريان پى دەبەخىرىت.

كابراى مەى گىر لىكدانەۋەى خەۋەكەى بەپاشا راگەياند، پاشا زىرەكى يوسفى بۇ دەركەۋت وتى: بىرۋن نازادى بىكەن و بىھىنن بۇ لام، كە چوون بۇ لاي يوسف وتى: بلىن بە پاشا تاپاكيەتىم دەر نەكەۋىت لەلای خەلكى، ھەرگىز نايمە دەروە.

كە پاشا ئەمەى بىست زولەپخاۋ ئەۋ نافرەتانەى بانگ كىرد كە دەستى خۇيان بىرى بوو.

لىي پىرسىن نايا ئەۋ كارە چى بوو كە وىستان يوسف لە خىشتە بەرن.

نايا ئەۋ ھىچ تاۋانىكى ھەبوو.؟

ھەموو وتيان: بەنا بەخۋا، ئىمە ھىچ جۆرە ھەلەۋ ناشىرىنىەكمان لى نەدىۋە .

زولەپخاش وتى: ئا ئىستا ئىتر راستى پوون و ناشكرا بوو، دان بە راستىدا دەنىم،

خەتاي من بوو، دەم وىست لە خىشتەى بەرم.

كە ھەۋالەكە بەيوسف گەيشتەۋە، يوسف وتى: بۇيە وام كىرد لەبەر ئەۋەى پاشا

دنيا بىت كە من لە نەپنىشدا خىانەتى لى ناكەم .

لە پاشاندا لە زىندانەۋە بەرەۋ كۆشكى پاشا كەۋتە رى.

پاشا پىيى وت: ئىتر ئەمرۆ تۆ لاي ئىمە خاومنى پلەو جىگەى متمانەو باوەرى.
يوسف پىيى وت: پىم باشە بمكەيت بە لىپرسراو بەسەر سامانى گەنجىنەكانى ئەم
ولاتە. پاشاش داواكەى جى بەجى کرد.

* بە يەكتر گەيشتنەوہى يوسف و براگانى:

پاش ئەوہى يوسف كرا بە لىپرسراوى گەنجىنەو سامانى ولاتى مىسر، بەردەوام كارى
دمکرد بۆ ئەوہى ئەو خەلكە لە گرانى سالى بى بارانى بپارىزىت.
ئەو حەوت سالى سەرەتا دانەوئىلەيەكى زۆرى بە گولەكەيەوہ پاشەكەوت کرد.
حەوت سالىكە تەواو بوو، حەوت سالى گرانى و بى بارانى دەستى پى کرد.
لە دەوروپەرى مىسرەوہ خەلكى پۆل پۆل لە برسان پرويان دەكرده ئەم ولاتە.
يەكى لەم كاروانانەى كە هات بۆ مىسر براگانى يوسف بوون.
يوسف كە ئەوانى بىنى ھەموويانى ناسيەوہ، بەلام ئەوان ئەمیان نەناسيەوہو ھەر بە
خەيالئىشاندا نە دەھات كە يوسف بىت.
يوسف زۆر رىزى لى گرتن و دانەوئىلەى باشى دا بەھەموويان، پاشان پىيى دەرختن كە
براىەكى باوكيان ھەيە نەيان ھىناوہ.
يوسف پىيى وتن: ئەم جارە گەرانەوہ براكەتان لەگەل نەبىت ئەوا ئىتر بە ھىچ
شيوەيەك ھىچتان لاي من دەست ناكەوئى .
براگانى وتيان: ھەول دەدەين باوكمان رازى بكەين، كە بەرەو فەلەستىن بەرى كەوتن
يوسف فەرمانى دا پارەكەيان بۆ بخەنەوہ ناو بارەكانيانەوہ بۆ ئەوہى بزائن ئىمە رىزى
باشيان لى دەگرين و جارىكى تر بگەرئىنەوہ.
كە گەرانەوہ بۆ مائەوہ وتيان: ئەى باوكى بەرئىزمان بپارىيان داوہ ھىچ شتىكمان پى
نەفرۆشن گەر لەم كاروانەدا بنيامىنمان لەگەل نەنئىرى. دئىابە دەى پارىزين.
باوكىشان زانى حالىيان زۆر خراپە وە دانەوئىلەيان نەماوہ لەگەلئان ناردى بەلام
پەيمانى لى وەرگرتن ھەموويان پەيمانان دا كە بپارىزن.

كاتىك رۇيشتن بۇ مىسر چۈنە ژوهرەو، بۇ لاي يوسىف، بىيامىنى بىراى لە خۇي نزيك كىردەو وتى: بە راستى مىن يوسىف بىراتم، جا خەفەت مەخۇ و خەمت نەبىت بەو ھەلسوكەوتەى ئەوان دەيان كىرد. نەخشەم كىشاو تۇ لىرە بەيلىمەو.

كاتىك يوسىف دانەوئىلەى بۇ كىشان و بۇي پىچانەو، جامۇلكەى كىشانەو پىوانەكەى خستە ناو بارى بىيامىنەو.

بەرىي كىردن و رۇيشتن، بەلام پىش ئەوئى لە شارە دەرچن پاسەوانەكان بانگىان كىردن وتىان جامۇلكەى پاشامان نەماو.

ھەموويان گەرانەو و تىان: سۆيىندبىت ئىمە كارى واناشىاو ناكەين، پىيى وتن پاداشتى ئەو كەسە چى بىت گەر درۇ بكات.

ھەموويان وتىان لاي خۇتان بەندى بەكەن و بارمتە بى لاتان.

يوسىف دەستى كىرد بە گەران بە ناو ھەموو بارەكاندا پىش بارى بىيامىن، لە پاشان بارەكەى بىيامىن گەراو دۆزىەو.

براكانىان وتىان: ئەگەر ئەو دزى بكات، ئەوا براكەشى بىگومان دزى كىردووە لە مەوپىش، يوسىف زۇر تورەبوو لىيان بەلام دەرى نەبرى، كاتىك بىيامىنىان بە بارمتە گرت، ھەموويان يە يوسىفىان وت ئەى پاشا بە راستى بىيامىن باوكىكى پىرى ھەيە پەيمانمان پى داوہ بۇي بگەرپىننەو، لە برى ئەو يەكى لە ئىمە لاي خۇت بەيلىرەو، يوسىف وتى: پەنا بەخو، ئىمە ھەرگىز كارى وا ناكەين، گەر وا بەكەين ئەوا بى گومان ئىمە لە ستەم كارانىن. براكانى تەواو بى ئومىد بوون، ھەموويان گەرانەو تەنھا گەرەكەيان نەبى، ھەوائىان بە باوكىاندا، يەعقوب كە ئەمەى بىست ئەوئەندەى تر خەفەتى خوارد ئەوئەندە گرىا چاوى سىپى ھەلگەرا و ئاوى سىپى تىزاو بىنىنى نەما.

پاش ماوئەك يەعقوب كۆرەكانى ناردەو بۇ مىسر و پىيى وتن: پۇلەكانم بىرۇن و چاوبگىرپن بۇ يوسىف و براكەى، لە سۆزو مېھرىبانى خواش نا ئومىد مەبن.

كە لوپەلىكى تىكەل و پىكەلى بى نىرخىان بىردو و تىان: ئەى پاشا بەلكو لىمان وەرگىرى، چۈنكە بە راستى تووشى گرانىكەى زۇر خراب بووئە.

يوسف لەو كاتەدا وتى: كاتى ئەوۋە ھاتوۋە خۆمىيان پى بىناسىنم .
وتى: ئايا دەزانن كاتى خۆى جىتان لە يوسف و براگەى كرد..
ھەموويان چاويان ئەبلەق بوو ، وتيان ئايا بە راستى تۆ يوسفى ،
وتى : بەئى ئەمەش بىيامىنى برا مە .

ئىتر ھەموويان سەريان شۆر كىردوۋ بە خۆياندا چوونەوۋە وتيان: بە راستى كاتى خۆى
نېمە بە ھەلەداچوو بووين .

يوسف وتى: خەمتان نەبىت ئىتر ئەمىرۆ ھىچ سەرزەنشتىكتان لەسەر نىە .
يوسف ھەوالى باوكى پرسى كە زانى نابىنا بوۋە، كراسەگەى خۆى پى داناردن و وتى:
بىرۇن ئەم كراسەم بەرن و بىدەن بەسەرو رووى باوكمدا بىنايى بۆ دەگەپتەوۋە و چاوى
چاك دەبىتەوۋە، پاشان ھەموو كەس و كارتانم بۆ بەئىن بە گشتى .
كە بىردىيان چاوى و چاك بوۋىەوۋە و ھەموويان ھاتن بۆ مىسر لەوى ژيانىان بەسەر برد .

داود

(سلامی خودای لهسه ربیت)

داود

(سه لامي خودای له سه ربیت)

خودای په رومردگار دهربارهی دهفه رموویت:

﴿اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ *﴾

إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعِشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ * وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ * وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْنَا الْخِطَابَ ﴿ [ص: ۱۷ - ۲۰]

واته : یادی بهندهمان داود بکه که توانایی و دهسه لاتمان پی به خشی بوو، بهراستی نهو همیشه دلی لای نیمه بوو، به تنگ رهزاهندی نیمهوه بوو .

به راستی نیمه کهزو کیوهکانمان بؤ رام هینابوو، نهوانیش یادو تهسبیجاتی خویان دهکرد و پیکهوه دهمان و تهوه له دهمو نیواران و بهرهبه یانهکاندا .

ههروهها بالندهکانیشمان بؤ رام هینا بوو به دهوریشیدا کؤکرابوونهوه، ههموویان پیکهوه تهسبیجاتیان دهکرد. ههموویان گوپرایهل و فهردان بهرداری خوابوون.

نیمه پاشایه تیه کهمان بههیزکردو حیکهتو دانانی و قسهو فهردانی بهجیمان پی بهخشی.

منداله چاوگه شهکان وهرن با پیکهوه گهشتیک بکهین به ناو ژبانی نهه پیغمبره خوشه ویسته دا.

ناوی تهواوی (داودی کورپی نیشای کورپی عابری کورپی سلمون)هو دهچیتهوه سهه پیغمبره نیراهیم سهلامی خودای له سه ربیت.

خودای په رومردگار ههلی بژاردوو کردی به پیغمبره (بنی اسرائیل) .

نهه هؤزهی داود پاشایه کیان ههبوو به ناوی (طالوت) که زؤر خواناس و نازاو بلیمهت و چاو نهترسبوو، بهردهوام هؤزه کهی له دهستی دوژمن دهپاراست و رزگاری دهکردن، پاشایهک

هەبوو بە ناوى (جالوت) بەردەوام ھىرشى دەکردە سەر ئەم ھۆزەى داود و شەرى لەگەن دەکردن.

بۆيە طالوت بېرىدا ھىرش بکاتە سەر لەشكرى جالوت و تىكىان بىشكىنى، بۇ ئەودى نىتر ھىرشىان نەكرىتە سەر .

* بە رىگەوتنى لەشكرى طالوت :

طالوت لە شكرىكى زۆرى كۆردەو و بەرەو رووى لەشكرى جالوت رۆيشتن، داودىش يەكى بوو لە سەربازەكانى طالوت .

كە كەوتنەرى لە رىدا تووشى بى ناوى و ماندوو بونىكى زۆر بوون .

طالوت ويستى لەشكرەكەى تاقى بکاتەو و بۇ ئەودى بزانى تا چەند گوپرايەلى دەكەن.

لەرىگەدا گەيشتن بە ناويك، طالوت پىي راگەياندن وتى: نابىت بە ھىچ شىوھىەك لەو ناوہ بخۆنەو ، ھەر كەس فەرمانم بىشكىنى ئەوہ لەگەل ئىمە نايەت و دەبى بگەرىتەوہ .

كاتىك بە ناوہكە گەيشتن كۆمەلىكى زۆر خۆيان نەگرت و لە ناوہكەيان خوارد، طالوت كە بىنى ھەر ھەموويانى دەکرد و گەراندىئەوہ.

بەشيكى كەم مايەوہ لە لەشكرەكە بەلام چاوانەترس و نازابوون ، رۆيشتن تا گەيشتنە لەشكرى جالوت .

بەرامبەر يەك وەستان و جالوت بەسەر ئەسپىكەوہ دەھات و دەچوو گالتەى بە طالوت دەکردو دەيووت: كى نازايە بىتە بەرامبەرم بوەستى .

طالوت وتى: ئەى سەربازەكانم كىتان بەرامبەرى جالوت دەبىتەوہ، ھىچ كاميان نەيان وىرا سەرھەل بېرن، لەبەر ئەوہى جالوت زۆر نازاو چاو نەترس بووہ.

داود دەستى ھەلپىوو وتى: من دەتوانم.

چەند بەردىكى ھەل گرت و رۇيشتە بەرامبەرى جالوت، كە بىنى تىر پىي پىكەنيوو
وتى: لاجۇ تۇ بەرگەى يەك زللە ناگرى، برۇ گەورەكەتم بۇ بانگ بكە، چەند جارئ ئەم
قسەپەى دووبارەكردەو، بەلام ھەر دواود وازى لىنە ھىنا، كە بىنى واز ناھىنى لىي چووہ
پيشەوہ و ويستی شمشيرىكى لىبىدات ، داود يەك بەردى تىگرت و داى لە چاوى كويىرى
كردوو پاشان خستى بەزەويدا.

ئەومندە بەتوندى بەردەكەى لىدا ھەلئەسايەوہ و ھەر لەوئىدا مرد .

لەشكرەكەى جالوت كە بىنيان سەر كردهكەيان مردووہ، ئىتر ھەموويان پشتيان شكاو
رايان كرد .

طالوت و لەشكرەكەشى سەر كەوتنىكى گەورەيان بە دەست ھىنا، سەربازەكانى طالوت
ھەر كە داوديان بەو نازايەتيەوہ بىنى، خىرا طالوتيان بەجى ھىشتوو داوديان كرد بە
پاشاى خۇيان .

* سيفەتەكانى داود :

داود يەكى بوو لەو پيغەمبەرانەى كە سيفەتى جوان و ناياب و بى وينەى تىدا بووہ.

لەوانەش. ئەومندە دەنگى خوش بووہ، ھىچ كەس لەو سەردەمەدا نەبووہ بە قەدەر ئەو
دەنگى خوش بوو بىت، دەلئىن كاتى كتيبى زەبورى دەخويندەوہ، ھەموو بالئەدەكان گويان لى
دەگرت و لەسەرسەريەوہ دەوستان.

و مكو خوداى گەورە دەفەر موويت، كەس يك بوو بەردەوام يادى خوداى كردووہ، خوداى
گەورە شاخ و كيۆەكانى بۇ رام ھىنا بوو، پىكەوہ بەيانيان و ئىواران تەسبيحاتى خويان
دەكرد.

ھەرچى بالئەدە ھەيە بوى موسەخەركرابوو لەلايەن خواوہ، بە فەرمانى داود
ھاتووچۇيان دەكرد، لەگەل ئەويشدا تەسبيحاتيان دەكرد .

خوداى پەرورەدگار توانايەكى پىدا بوو، ئاسنى بە دەست لار دەكردەوہ و شتى لى دروست
دەكرد، بەبى ئەوہى گەرمى بكات.

لهو ههموو سهرومت و سامانه رۆژیک به رۆژ و دهبوو رۆژیک نهیدهگرت.
کاتیک حوکمرانی خه‌لگی دهکرد، زۆر به داد په‌روه‌رانه ئه‌نجامی دداو خیانه‌تی له
کهس نه‌ده‌کرد.
ئهمانه و چه‌ند سیفه‌تیکی تر که وای کرد بوو، خه‌لگی خو‌شیان بویت و به‌رده‌وام له
فه‌رمانی دهرنه ده‌چوون.

* مردنی داود:

ئهو سه‌رده‌مه‌ی که داود پیغمبر و پاشای (بني اسرائیل) بوو گه‌وره‌ترین ده‌سه‌لاتی
په‌یدا کردبوو له جیهاندا.
له‌شکرکی دروست کردبوو هیچ کهس نیده‌توانی به‌ره‌نگاریان بیته‌وه .
له‌رووی خواپه‌رسته‌یه‌وه زۆر به‌شیوازیکی جوان خه‌لکه‌که‌ی فی‌ری خواپه‌رستی کردبوو،
ههموویان باوه‌ریان پی‌هینابوو .
له‌پاش ته‌مه‌نیکی زۆر له‌خزمه‌ت کردن به‌په‌یامی خوا، وه‌فی‌رکردنی خه‌لگی به
دینداری و خواناسی. مردو گه‌راپه‌وه‌بو‌خزمه‌تی خودای گه‌وره، ئهو رۆژه‌ی که مرد
گه‌رمایه‌کی زۆر تینی هینابوو بو‌خه‌لکه‌که‌که‌ نه‌یان دمتوانی به‌خاکی بسپین، له‌و کاته‌دا
سوله‌یمانی کوری داوای له‌خودای گه‌وره کرد بانده‌گانی بخاته ژیر ده‌ست و به‌قه‌سی بکه‌ن.
ئه‌وه‌بوو فه‌رمانی کرد به‌سه‌ر ههموو بانده‌گانداو پی‌وتن: به‌بالتان له
له‌سه‌ر سه‌رمانه‌وه بوه‌ستن و سیبه‌رمان بو‌بکه‌ن تا باوکه‌م دهنیزین، ههموو بانده‌گان هاتن و
سیبه‌ریان کردو خه‌لکه‌که‌ش داودیان ناشت، دوا‌ی ناشتنی ههموویان ده‌ستیان کرد به‌گریان
و زۆر ناره‌حه‌ت بوون.

(سوله یمان)

(سه لامی خودای له سه ربیت)

(سوله يمان)

(سهلامى خوداى له سه ربييت)

خوداى په رومردگار له قورناندا دهربارهى دمفه رموييت:

(وَوَرثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْثَقْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ
الْفَضْلُ الْمُبِينُ [النمل : ١٦]

واته:

سوله يمان جينشيني داودى باوكى بوو، روژيك وتى: نهى خه لكينه نيمه فيرى زمانى
بالنده كراوين و له هه موو شتيكمان پي دراوه، به راستى نه مه فهزل و ريزيكي ناشكرايه
له لايه ن خواوه پيمان به خشراوه

نيستاش وهرن با پيكه وه گه شتيك بكهين به نيو ژيانيدا، په نندو ناموژگارى و دهرسى
ليوه فيربين.

ناوى ته واوى (سوله يمان ي كورپى داودى كورپى نيشاى كورپى عابرى كورپى سلمون)ه
داود كه مرد مندا ل و نه وهى زورى لي به جي ما، خو شه ويسترتينيان له لاي سوله يمان
بوو ، ههر له بهر نه وهش فيرى زوريك له زانياريه كاني كرد بوو، له كاتى دادوهر يشدا
سه عاتيك له گه ل خو ي دهيبرد بو نه وهى فيرى حوكمه كان بيت.

* سه ره تاي دهر كه وتنى موعجيزه كاني سوله يمان :

يه كه م موعجيزه ي سه رسوره پنه ر كه رووى دا له پاش وهفاتي باوكى، نه وه بوو كه داواى
كرد له خوداى گه وره بالنده كان بخاته ژير ده ستيه وه و به قسه ي بكه ن ، نه وه بوو خوداى
گه ورهش داوا كه ي قبول كرد، له كاتى ناشتنى باوكيدا گه رمايه كي زور تينى بو هينا بوون

فەرمانى کرد به بالئندهکان سيبهريان بۇ بکهن و له تينى خۇر بيان پاريزن، ئەومبوو هەر جى بالئنده هەيه لەسەر سەريان وەستان و سيبهريان بۇ کردن تا داوديان ناشت.

که خەلگەکه ئەمەيان له سولهيمان بينى زانيان ئەميش وەك باوکی، خودای گەوره دەسلاتی پى داوه و کردوویەتی به پيغه مبهر، خیرا کردیان به پاشاو باوەريان پى هینا .

سولهيمان داواى کرد له خودای گەوره دەسلاتیکی پى ببهخشی که نه لەمەو پيش کەس بوپیتىو و نه لەمەو دواش کەس هەیبیت.

خودای گەوره دوکاکی گىرا کرد، ئەومبوو هەر جى پەرى هەيه له ژیر دەستی دابوو و به فەرمانى ئەو دەجولانەوه.

له هەمان کاتدا هەر جى نازەل و بالداره له ژیر دەستی دابوو و دەيزانى قسەشيان لەگەل بکات.

جگە لەمانە چەندەها شتى تریشى له ژیر دەستیدا بوو، که به هیچ شیومیهك له فەرمانى لایان نەدەدا.

* سولهيمان و په پوو:

سولهيمان هەر وەك چۆن لەناو خەلکیدا دادوهرى دەکردو لىپچینه وهى لەگەل دەکردن . به هەمان شیوه لىپچینه وهشی لەگەل پەریو نازەلان و بالئندهکاندا دەکردو لىی دەپرسینه وه.

رۆژیک لەگەل دارو دەستەگەیدا به ناو بالئندهکاندا دەگەران.

لىپرسینه وهى لەگەل دەکردن لەسەر ئەو کارانهى که پى سپاردبوون.

کاتیك به تەواوى گەرابه ناویاندا، وتى: ئەوه بۆجى من پەپوو نابینم، یاخود لیره نیه و خۆى دزیوه تەوه.

سویند بیت ئەیبیت سزایهکی زۆر سەختى بدەم یان سەرى بېرم، یان دەبیت به بەلگەیهکی ناشکراوه بیت بۇ لام .

سولەيمان زۆر چاوەرپى نەکرد پەپوو پەيدا بوو، يەكسەر نىشتەو و وتى: ئەي سولەيمان ئەوئى من پىم زانيو تۆ پىت نەزانيو، من لە ولاتى سەبە ئەوئە هەوائىكى راست و دروستم بۆ هيناويت !!

بۆم دەرگەوت ئافرەتەك فەرمان پەوايان دەكات، لە هەموو جۆرە دەسەلات و ناز و نىعمەتەك پى بەخشاوه .

تەختىكى پاشايەتى گەورەشى هەيه، بىنىم خۆى و قەومەكەى سوژدە بۆ خۆردەبەن لە جياتى خوا، شەيتان سەرى لى شىواندون واى لى كردوون رىنموونى وەرناگرن. سولەيمان بە پەپووى وتى: ئىمە لەمەودوا لەو گوفتارەى تۆ دەكوئىنەو، بزانيان راست دەكەيت يان لە درۆزنانىت.

ئەوسا سولەيمان نامەيهكى نووسى و داى بە پەپوو، فەرمانى پىدا برۆ ئەم نامەيه ببە و لە شوينىكى بەرچاودا بويان فرى بدەو پاشان لە پەنايهكدا خۆت حەشاربەدە بزانه دەلەين چى و ج باس و خواسى دەكەن.

پەپوو نامەكەى بردوو لە شوينىكدا فرى داو خۆى حەشاردا.

شاژن هات و نامەكەى بىنىو خویندىهوه، پاشان وەزيران و ئەنجومەنەكانى خۆى كۆكردەو، وتى:

ئەي رىزداران، بە راستى من نامەيهكى پىرۆزو بەرىزم بۆ هاتوو نامەكە لە لاين سولەيمانەوهيهو تىيدا دەلەيت: ((بە ناوى خوداى بەخشندهو مېهرەبان)) خۆتان بە گەوره مەزنان و لىم ياخى مەين وەرن موسلمان بىن.

جا بەلقىس وتى: راتان چيه، چى بكەم باشە؟

ئەنجومەنەكان وتيان: خۆت دەزانىت ئىمە خاوەنى هيزو دەسەلاتين، فەرمانيش فەرمانى تۆيه.

بەلقىس وتى: بە راستى لەشكرى پاشاكان كاتىك جووبنە هەر شارو دىهاتىكەوه كاوليان كردوو.

من بىر يارم داوۋە دىيارىيەكەيەن بۇ بىنيرم، بەلكو وازمان لى بەينىن .
 كاتى سولەيمان دىيارىيەكەي پىگەيشت تورەبوو، فەرمانى دەرگىرد تەختى بەلقىسى بۇ
 بەينىن. دەستەي پەريەكان لە يەك چاوتروكاندا بۇيان ھىنا .
 بەلقىس كە دەسلەتلى سولەيمانى بىنى، خىرا وتى: بە راستى من تا ئىستاستەمم لە
 خۇم كىردوۋە و بى ناگابووم، بۇيە يەكسەر باۋەرى ھىناو موسلمان بوو.

* مردنى سولەيمان :

سولەيمان لەسەر ئەو ھەموو نازو نىعمەت و دەسلەت و توانايەي كە خوداى
 پەرۋەردگار پىي بەخشى بوو، ويستى لە كۆتايى تەمەنىدا
 سوپاسى خوداى گەورە بىكات و مائىكى گەورەي لە فەلەستىن بۇ دروست بىكات.
 بۇيە فەرمانى كىرد بەسەر ھەموو دارو دەستەكەي، دەست بىكەن بە بنيادنانى
 مزگەوتىك كە بى وئىنە بىت.
 لەگەل ئەوانەشدا ھەموو پەريەكانىشى ھىناو كارى پى دەكردن، وردە وردە مزگەوتەكە
 خەرىك بوو تەواو دەبوو.
 سولەيمانىش شوئىنىكى تايبەتى خۇي ھەبوو خواپەرىستى تىدادەكرد.
 رۇزىك بە پىوۋە خۇي دابوو بەسەر گۇچانەكەيدا، پىش ئەوۋەي بەرزىبىتەوۋە،
 پەريەكانىش نەيان زانى مردوۋە، تا دواى سى رۇز لە تەواو بوونى مزگەوتەكە مۇرانە
 لەگۇچانەكەيدا، قىرۇلى كىردو كەوت.
 ئەوجا زانىان كە مردوۋەو گەراۋەتەوۋە بۇ خىزمەتى خوداى گەورە .

موسا

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ر بیټ)

(موسا)

﴿سهلامی خودای له‌سه‌ر بیت﴾

خودای په‌روه‌ردگار دهرباره‌ی دم‌فهرموویت :

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾ [مریم : ۵۱]

واته : نه‌ی محمد یادی موسا بکه له‌فورناند، به‌راستی نه‌ویش که‌سیکی هه‌لبژارده

ودئسوژو پیغممبه‌رو فروستادمبوو.

منداله‌ جاو گه‌شه‌گان، ورن پیکه‌وه گه‌شتیکی پر خوشی و کامه‌رانی بکه‌ین به‌ ناو

ژبانی پیغممبه‌ر موسادا.

ناوی ته‌واو ی(موسای کورپی عمرانسی کورپی قاهتی کورپی عازری کورپی لوی کورپی

یه‌عقوبی کورپی نیسحاقی کورپی نی‌راهمه)

له‌ سه‌رده‌می پاشایه‌گدا له‌ دایک بوو به‌ ناوی (فیرعه‌ون)، که‌ گه‌وره‌ترین بی‌ نایین و

سته‌م کاری نه‌و سه‌رده‌مه بوو .

نه‌وه‌ی که‌ فه‌قیرو هه‌زارو که‌م ده‌ست بوو له‌ زولم و سته‌می نه‌م پاشا رزگاری نه‌ده‌بوو،

هه‌موویان به‌ خو‌یان و مال و مندالیانه‌وه کرابوون به‌ خزمه‌تکاری نه‌م پاشا خوانه‌ناسه.

* سەرەتاي لە دايك بوونی موسا :

فیرعەونی ستم کارو لە خوا یاخی، ھۆزو بنەمالە کە ی خۆی لە شوینی بەرزو چاک و باش دادە ناو ریزی ئی دەگرتن، لە ھەمان کاتیشدا (بني إسرائيل) کە ھۆزو گەل و بنەمالە یەکی تر بوون، زۆر بە خرابی ھەموویانی دەچەوساندەو و ھەرچی کارو فەرمانی خۆی ھەبە پێی ئەنجام دەدان .

زانایانی (بني إسرائيل) ھەوائیکیان بلاو کردبوویە و مەبە ناو خەلکیدا تیایدا دەیانوت: مندانیک لە (بني إسرائيل) لە دايك دەبیت، فیرعەونی ستم کارو خوین ریز لە ناو دەبات . کە ئەم ھەوالبە بە فیرعەون گەشت بریاریدا ھەر کورپیک لە دايك بیت لە ناو (بني إسرائيل) دادەبیت بکوژریت.

دەستیان کرد بە کوشتنی ئەو مندانانە لە دايك بوون، موساش لەو مندانانە بوو کە لەو سالدەدا لە دايك بوو، خودای پەروردگار نیگای کرد بۆ دایکی لە ناو سندوھیکێ دانیت و بیخاتە رووباری نیلەو، داکیشی فەرمانە کە ی خودای گەورە ی جنی بە جنی کردو بەگریانەو خستە ناو ئاوە کەو .

مائی فیرعەون نزیک ئاوە کە بوو، پاسەوانەکانی بە دەوریدا ھاتووچۆیان دەکرد، پاش کەمیک لە ناو ئاوە کەدا سندوھیکیان بەدی کردو ھینایانە دەروە،

کە کردیانەو سەیر دەکەن مندانیکێ بچوکی تیدا، بۆیە بردیان بۆ لای پاشا و پاسەکانیان بۆ گیرایەو، ھاوسەرە کە ی فیرعەونیش داوای کردو وتی: ئە ی پاشا خۆت باش دەزانی ئیمە کورمان نیە، با بۆخۆمان ھەلیگرین و بیکەین بە کورپ خۆمان، ئیتر فیرعەونیش رازی بوو .

بەلام ھەرچیان دەکرد شیر ی ھیچ ئافرەتیکێ نەدەخوارد،

خوشکە گەورە کە ی موسا بەو ئاوەدا تێپەر بوو پێیانی وت: من ئافرەتیک دەناسم پێ دەچێ شیر ی ئەو بخوات، رۆشتن بە دوایداو ھینایان کە شیر ی پێدا یە کسەر خواردی .

بۇيە خوداى پەوەردگار بە سۆزى خۇى موسى بۇ دايكى گەراندەوہ پىى شاد كردهوہ، كرىى لەسەر وەردەگرت و دەشى بردهوہ مالى خۇيان.

* ھەلھاتنى لە مىسرەوہ بۇ مەدەين :

موسا بۇ ماومەيەكى درىزخايەن زۇر لە كۆشك و مالى فيرعەوندا ژيانى بەسەر برد، زۇر بە شىوازىكى جوان رىزيان دەگرت .

رۇژىك بۇ پياسەو گەرەن بە ناو كۆلانەكانى مىسرەدا ھاتووچۆى دەگرد لە پىر دوو پياوى بىنى يەككىيان (بنى اسرائيل) ئەوہى تريان مىسرى بوو، بەيەكدا ئالابوون و شەريان دەگرد .

موسا ويستى لە يەكيان بكاتەوہ، دەستىكى برد بۇ پياوہ مىسرىيەكە ھەر ئەوہندەى زانى كەوت بەزەويدا و گيانى دەرچوو بەبى ئەوہى نيازى كوشتنى ھەبى .
خىرا لە ترسى فيرعەون خۇى كۆگردەوہو بەرەو بىابان رۇيشت و شارى مىسرى بەجى ھىشت.

چەند رۇژىك بەبرسيەتى لەو بىابانە گەرمەدا رىى پىرنا رەحەتو ناخۇشى بىرى تا لە ئەنجامدا گەيشت بە مەدەين و لەژىرسىبەرى دارىك دانىشت و كەمىك ھەسايەوہ، پاش كەمىك دوو كچى بىنى رانەمەرىكيان پىبوو، نەياندەتوانى ئاوى بەدن، رۇيشت مەرەكانى بۇ ئاودان و بەجىى ھىشتن و گەرايەوہ شوپىنى خۇى .

ئەم دوو كچە بەرىكەوتن و رۇيشتنەوہ بۇ مال و باسەكەيان بۇ باوكيان گىرايەوہ ، بەباوكيان وت ئەگەر پىت باشە با بىكەين بە شوانى خۇمان، چونكە كەسىكى زۇر بەھىزو لىھاتوو بە رەوشتە.

باوكيان پىى وتن: برۇن بۇم بانگ بكنەن، تا پاداشتى ئەو كارەى بەدەمەوہ.

كچەكان رۇيشتن پىيان وت: باوكمان بانگت دەكات و پىى خۇشە بتبىنى.

موسا لە پىشيانەوہ رۇيشت تاگەيشتە مالىان و چووہلاى باوكيان.

باوكى كچەكان كە موساى بينى زۆر خۆشحال بوو ، پىنى وت:وەك بۇيان باسكردم كەسىكى زۆر باشيت و يارمەتى خەلكى دەدەيت. وەك دەزانيت من پىر بووم و كورم نيهو ئەو كچانەش بۇ شوانى ناشين، گەر هەشت سال شوانيم بۇ بكەيت، ئەوا يەكى لەم كچانەى خۆمت ئى مارە دەكەم وە گەر بىكەيت بە دەسالىش ئەوا لە چاكى و باشى خۆتە. موسا بەم بەلئىنە رازى بوو، بۇ ماوەى دە سال شوانى بۇ كردو يەكى لە كچەكانى ئى مارە كرد، خىزانىكى بىك هئنا.

*گەرانهووى موسا بۇ ميسر :

موسا پاش دە سال لە شوانى ئىزنى وەرگرت و لەگەل خىزانەكەيدا بەرەو ميسر بەرىكەوتن

لە رىگادا شەويان بەسەرداهات ، لە دوورەو رۆشنايەكى بەدى كرد ، خىزانەكەى بە جىهئىشت و بەرەو روناكەكە رۆيشت تاپى گەيشت پىنى، لەوى دەنگىكى بەر گوى كەوت . كە خوداى پەروردگار بوو قسەى لەگەل دەكرد، موسا زۆر ترسا و لەرزى ئى نىشت . خوداى پەروردگار فەرمووى: مەترسە ئەى موسا من خوداى تۆم، هىچ خوايەك نيه جگە لە من.

فەرمانى پىكردو فەرمووى برۇ بۇلاى فیرعەون و ناگادارى بكەرەو بە واز لە ستەم و چەوساندنەووى خەلكى بىئىت و پىنى بلى: رىگای راست هەل بژىرئو واز لە بىدىنى بىئىت. موسا كە ئەم قسانەى بىست وتى: ئەى خوداى پەروردگار بەلگەيەكەم پىببەخشە با باوەرم پى بكات و هاروونى براشم لەگەلدا بنىرە چونكە لە من قسەى رەوان ترە، خوداى پەروردگار فەرمووى ئەو جىە بە دەستتەوئىە وتى: ئەو گۆچانە مەرەكانى پى بەرىوە دەبەم، فەرمووى فرى بده كە فرىيدا بوو بە ماریكى گەرە، پاشان فەرمووى دەستىشت بخە بن بائتەو كە دەرت هئنا يەك پارچە رۆشنايە.

ئىتر خوداى گەرە'فەرمووى : ئەو دوو بەلگەى رپوون و ئاشكرايە لەگەل هاروونى براتا، برۆن بە نەرمى قسەى لەگەل بكەن، بۇ ئەووى يا دەوهرى وەرگرت.موسا ئەو

تونىنەى بەجى ھېشت و رۆيشت تاگەيشتە مىسر، لەوئى لەگەل ھاروونى برايدا رۆيشتن بۇ ئى فىرعەون.

گفتوگۆى زۆر لە نىوانياندا روويدا لە كۆتاييدا فىرعەون وتى: بە راستى ئەو شتانەى تۆ ھەمووى سىجر و جادوون جا ئەى موسا شوينو كاتى ديارى بكة با لەگەل جادوو گەرەكانى خۇمدا بەرامبەر بەيەكتان بگەمەو، موسا وتى: كاتى ديارى كراومان پۇژى رازاندنەو بەيىت و لە كاتى چىشتە نكاودا خەلكى كۆبگەو.

باوهرهينانى جادووگەران:

لەو رۇژەى كە ديارى كرابوو وخەلكى لە ھەموو لايەكەو ھاتن و لە شوينى ديارى كراودا كۆبوونەو،

دارو دەستەى فىرعەون بەجادووگەرانىان وت: ھەرچى تواناو دەسلات و جادوويەكتان ھەيە بيخەنە كارو بەيەك پارچە و يەك دەست، دەست بەكاربن.
 بىگومان ئەوئى ئەمپرو دەيباتەو ھەر فرازو سەرگەوت و بەھرمەندە، كە ھەموويان نامادەبوون جادووگەران بەموسايان گوت: ئەى موسا يان تۆ دەست پى بگە، يان با ئىمە دەست پىبگەين.

موسا وتى: نەخىر ئىو لە پىشدا ھەموو جادووگەكانى خۇتان بگەن، ئىتر ھەرچى دارو و گورىسى خۇيان بوو ھەئىان داو وادەھىنرايە بەرچا و كە وەك مار دەپوات .

موسا كە مارەكانى بينى ھەستى بە ترسىك كرد لە دل و دەروونيدا خوداى بەمرومردگارىش نىگاي بۇ كردو فەرمووى : مەترسە بىگومان ھەر تۆ سەرگەوتو دەبىت.

پاشان بە فەرمانى خوداى گەورە گۆچانەكەى فرىداو بوو بە ماريكى گەورە ھەرچى سىجر و جادووگەكانى ئەوان بوو ھووتى داو ھەئى لووشى، جادووگەران كە ئەمەيان بينى زانىان جادوونى و راستە ، ھەموويان سەريان خستە سەر زەوى و سوژدەيان بۇ خوابردو وتيان: ئىتر ئىمە باومرمان ھىنا بە خوداى ھاروون و موسا.

فىرعەون ئەم رووداوى بينى وتى: ئايا ئىو باومر دەھىنن پىش ئەوئى كە من رازى بىم، سويند بىت دەبىت دەست و قاچتان بە پىچەوانەو بەرم .

جادوو گەرەگان وتیان: بەراستی نېمە باوەرمان هیناوه و هەرگیز بەشیمان نابینەوه، تۆش چیت لە دەست دیت بیکە لیت ناترسین .
 ئەگەر لە ناومان بەریت تەنھا ژيانى ئەم دونیایەمان لى دەسینیهوه، ئەو دونیامان بەنسیب دەبیتو ناتوانى لیمان زەوت بکەیت.

* تیاچوونى فیرعهون و دارو دەستەکەى:

پاش شکست هینانى فیرعهون و سەرکەوتنى موسا، رۆژ لە دواى رۆژ فیرعهون ئیش و نازارى لەسەر (بنى اسرائیل) زیاتر دەکردو بە ویستی خۆى خەلکى لى دەکوشتن و کچەکانیانى دەکرد بە خزمەتکاری خۆى.

پاش چەند سالتیک خودای پەرورەدەگار نیگای بۆ موسا کردو فەرمووی: خۆت و ھۆزەکەت پێش ئەوهى رۆژ ببیتەوه لە میسر دەرچن و بەجێ بەیئەن و رینگەى روبرارى نیل بگرە بەر.

موساش ھۆزەکەى ناگادار کردەوه و بەشەو ھەموویان دەرچوون ، فیرعهون کە زانى (بنى اسرائیل)ى لە میسر رۆشتونەتە دەرەوه،

لەشکرێكى گەورەى بەرپێخستوو کەوتە دوايان ، (بنى اسرائیل) کە فیرعهون و دارو دەستەکەیان بینى زۆر ترسان چونکە رێیان نەبوو دەرچن لەبەر روبرارى نیل وتیان: ئەى موسا فریامان کەوه ، گەر فیرعهون بمان گری ھەموومان لە ناو دەبات .

موساش فەرمووی مەترسن خوامان لەگەڵە، بە فەرمانى خوا گۆچانەکەى دا لە روبرارکە، یەکسەر بوو بە دووبەشى جیا و پێیکى باشى تێدا پەیداوو (بنى اسرائیل) بە رینگەکەدا رۆشتن تا گەیشتنە ئەو بەر، فیرعهونیش وایزانى ئەو رێیە ھەردەمینی بۆیە دای بە ناویداو خودای پەرورەدگاریش ئاوەکەى هینایەوه یەک و ھەموویان خنکان و لەناو چوون.

خودای پەرورەدگار موساو باوەردارانى لە دەستى فیرعهون رزگار کردو لە دواى ئەو ژيانى خۆیان بەسەربرد.

نُہ یوب

(سہ لامی خودای نہ سہ ربیت)

(ئەيۇب)

(سەلامى خوداى لەسەرىيەت)

ئەيۇب پياۋىتى رۆمىيەو خوداى پەروردگار ھەلى بزاردو كردى بە پيغەمبەر .
رەوانەى كرد بۇ ئەوەى ھۆزىك لە ھۆزىكى جولەكە ئاگاداربكاتەوہ لە ناوچەى شام
لە بەينى ئەردەن و فەئەستين دا.
ناوى تەواوى ئەيۇبى كورى (موص)ى كورى (رازم)ى كورى (عيسى)ى كورى
(ئيسحاق)ى (ى كورى (ئىبراھيم)ە.
خوداى پەروردگار سەرومت و سامانىكى زۆر باشى پى دابوو و مندالى باشى پى
بەخشى بوو، وەك دەئىن يەكەم دەولەمەندى ئەو شارە بووہ.
لاشەيەكى زۆر جوان و رىكو پىكى ھەبوو، خەلكى ھەزيان دەكرد تەماشاي بکەن .
بەلام لەگەل ئەم ھەموو سەرومت و سامانەدا، ساتىك لە خوداى گەورە بى ناگا
نەدمبوو، بەلكو خەلكيشى ناگادار دەمكردەوہ .

* ئاگادارکردنەوہى ھۆزەكەى :

ھۆزى جولەكە ئەوہندە خيانەت كاربوون بەرامبەر پيغەمبەرەگانيان ، ھەميشە
بە سووك سەيريان دەكردن و گالتەيان پى دەكردن و بگرە زۆرىك لە پيغەمبەرانيشيان
شەھيد دەكرد، جارى واھەبووہ چەند پيغەمبەرانيان پىكەوہ شەھيد دەكرد.
خوداى پەروردگارىش بە سۆزو رەحم و مېھرەبانى خۆى، بەردەوام يەك لە دواى
يەك پيغەمبەرى بۇ رەوانە دەكردن، بۇ ئەوہى لە رۆزى ناخرەتدا فسەيان نەبى، لە
ھەموو قەومو تيرەيەك زياتر پيغەمبەريان بۇ ھاتووہ، بەلام بە كەمى نەبىت باوہريان
پى نەھيناوہ وەبگرە زۆر بە شىوازىكى ناشيرين بەر پەرچيان داوہتەوہ .

پيغەمبەر ئەيۇبىش يەككى بووه لەو كەسانەى كە خوداى گەورە ھەلى بژاردودو
 ناردوويەتى بۇ ئەوھى جولەكەى پى ناگادار بكا تەوھ .
 ئيتىر چووھ ناو يانەوھ و ناگادارى كورنەوھ لە خواپەرستى و گوپرايەلى خواو
 پيغەمبەرەكەى و تىي گەياندن كە دەبىت لە فەرمانى خوداى گەورە دەرئەچن و
 بەردەوام فەرمانەكانى جى بەجى بكەن.
 بەلام ھەر ماوھىەك گوپرايەئيان كرد، پاش ئەوھ ئيتىر وازيان ھىناو لەسەر بى
 باوھرى خويان بەردەوام بوون.
 ئەيۇب ھەرچى لەگەل دەكردن بى سوود بوو گوپيان نەدەدايى.

* نە خوش كەوتنى ئەيۇب :

ژيان و بەسەرھاتى نەخوشى ئەم پيغەمبەرە مەزنە ئەوھندە سەخت و بە ئيش و
 بە نازارە،
 ئادەمىزاد نارام ناگرىت لە خويندەنەوھشى دا، چونكە گەر نارام گرتن سنوورىكى
 ھەبى بۇ مرؤفەكان، ئەو لەو سنوورەش تى پەرى كردبوو.
 خوداى پەرورەدگار تاقى كورنەوھىەكى بەسەردا ھىناو تووشى نەخوشىەكى كرد
 لەو شارەدا سەردانى ھەرچى پزىشكە كردى، بەلام چارەسەرى نەبوو، پۇژ لە دواى پۇژ
 نەخوشىەكەى پەرەى دەسەندو نازارى زياتر دەبوو .
 لەگەل ئەم ھەموو نازارەدا يەك لە دواى يەك مندانلەكانىشى دەمردن، تاواى ئى ھات
 ھىچ مندانلىكى نەما ، ئەو سەرەوت و سامانە زۆرەشى كە ھەيىبوو خوداى گەورە
 ھەمووى ئى سەندەوھ.
 بەم شىوازە خوداى پەرورەدگار تاقى كورنەوھ، تا ماوھىەكى زۆر بەم دەردەوھ دەى
 نالاند.

* خوا پەرستى ئەيۇب :

وہك چۆن باسمان كرد ئەيۇب لە كاتى لەشساغى و دەولەمەندىدا بە هيچ شۆويهك لە خواپەرستى بى ئاگا نەبوو، بە هەمان شۆوه لە كاتى ئەم نەخۆشيه كه بەسەرى هاتبوو، بەردەوام لەسەر جيگا كەوتبوو دەينالاند، بەلام بۆ ساتيكيش لە يادى خودا دانەدەپرا .

نەخۆشيشى بە بەشيک لە خواپەرستى دەزانى، دەيزانى پاداشتى باش لەسەر وەردەگرى، شەيتان زۆر جار دەهات بۆلای و هەموو ئەو سەرۆمت و سامان و لەش و لارو مندالە جوانانەى بىر دەخستەوه، بۆ ئەوهى ناشوگرى خوداى گەوره بکات، بەلام شەيتانىش لىي بى ئوميد ببوو ، چونكە دەيزانى ئەو شتانە هەمووى خوا پىي دابوو، موئكى ئەو بوو بۆيه دەى وت: خوداى گەوره حەفتا سال لەش و لارى جوان و رىك و پىكى پى بەخشيم قەيچيهكا با چەند ساتيكيش بە نازارەوه لەسەر جى بکەوم بەراستى ئەمە نيشانەى بەرزو پايدارى باوەردارە.

* هاوسەرەكەى ئەيۇب :

رۆژ لە دواى رۆژ نازارى ئەيۇب زياتر دەبوو ، لەو شارەشدا خەلكى دەريان كرد لەبەر ئەوهى دەترسان نەخۆشيهكەى بگوازىتەوه بۆيان، بۆيه لە دەرەوهى شار لە شۆينىكى چۆلدا كەپرىكيان بۆ دروست كردبوو، كەس بە دەورىدا نەدەهات .

وہك دەزانين خوداى گەوره هەموو مندالەكانيشى لى سەندبوويهوه، بەلام تاكە كەسى كە بە وەفا بوو بەرامبەرى و خزمەتى دەكرد هاوسەرەكەى بوو، خۆى تەرخان كردبوو بۆ خزمەت كردنى ئەيۇب و هەميشە نانى دەكرد بە دەميهوهو بە جوانترين شۆوه بەخپوى دەكرد .

بەلام ھەرچى سەيرى دەکرد، ھىچ لە مائەكەياندا نەبوو بىخۆن ، بۆيە كە رۆژ دەبوويەو بەرەو بازارى شارەكە بەرى دەكەوت بۇ ئەوھى كارىك ئەنجام بدات و شتىكى پى بىكرىت بۇ مائەوہ .

چەند رۆژىك بەم شىوويە لە كارکردن بەردەوام بوو، بەلام خەلكى كەزانيان ژنى ئەيوپە نىتر نەياندەگرتو نىشيان پى نەدەکرد، لەبەر ئەوھى دەترسان تووشى نەخۆشەكەى ئەيوپ بىن .

چەند رۆژىك دەگەرا بە دواى كاردا بەلام كارى دەست نەكەوت، بۆيە كە سەيرى كرد ھىچيان نەبوو بىخۆن، قزى خۆى بېرى و فرۆشتى، بە پارمەكەى خواردنى كېرى و ھىنايەوہ مائەوہ ، نا بەم شىوازە ئەم ژنە بە ئەمەكە بەردەوام بەبى بىزارى خزمەتى ئەيوپى دەکرد .

* چاك بوونەوھى ئەيوپ :

ئەيوپ دوو براى ھەبوو، رۆژىكيان ھاتن بۇ سەردانى ، بەلام لەبەر بۇن و بەرامەى ناخۆشى نەخۆشەكەى نەيانتوانى لىي نزيك بىنەوہ، لە دوورەوہ وەستان ، يەكيان بە ئەوھى تريانى وت:خو دەزانىت كە ئەيوپ ھىچ خىرو بىرىكى نىە ، بۆيە خوا بەم دەردەى بردووہ.

ئەيوپ بەم وتەيە زۆر پەرىشان بوو ، بە جۆرىك پىشتر بە ھىچ شتىك ھىندە پەرىشان نەببوو .

بۆيە ئەيوپ سەرى خستە سەر زەوى و پارايەوہ لە خوداى گەورە وتى: خوايە بۇ خاترى گەورمىي خۆت سەرم بەرز ناكەمەوہ ھەتا چاكە نەكەيتەوہ، ئەوہ بوو خوداى گەورە داواكەى وەرگرت .

فەرمووى ئەى ئەيوپ قاچت بەزەوى بدە، ئەيوپىش كە قاچى لەزەويدا، كانياويك بە فەرمانى خوا ھەلقوولا .

خودای گهوره فەرمووی: جوان خۆتى پى بشۆو لىی بخۆرهوه، ئەيوب فەرمانەكەى
خودای جى به جى کرد خىرا چاك بوويهوه.
له پاش ئەوهش خودای پەروەردگار مندالى پى به خشىو سەرومت و سامانىكى
باشيشى پى به خشى .

یونس

(سه‌لامی خودای له‌سه‌ر بیّت)

(يونس)

(سەلامى خوداى لەسەر بىتتا)

لە نەينەوا لە خاكي موسڵدا كە ئىستا يەككە لە پارىزگاكانى عىراق، كۆمەلنى خەلكى بى باوەرى دوور لە ئايىنى تىدابوو، كە ژمارەيان لە سەد ھەزارى زياتر بوو بە ھىچ شىوھەك خويان نەدەناسى بى ناگابوون لە خوا پەرستى .

لە ھەمان كاتىشدا گەنجىكى تىدابوو بە ناوى (يونسى كورپى مەتى) ھەتا بلىي كورپىكى خاوەن رەوشت و قسە شىرىن و خۆشەويست بوو لە ناو خەلكىدا .

بۆيە خوداى گەورەش ھەلبىزاردو كردى بە پىڭمبەرى ھۆزەكەى، ئەوئەندە گەورەو بەرىز بوو پىڭمبەرى خوا (O) لە وەسفیدا دەفەرمووت: (ناشيت ھىچ كەسى بلىت لە يونسى كورپى مەتى باشترم).

* بانگ كردنى ھۆزەكەى بۇ خوا پەرستى :

وھك باسمان كرد ئەو شارەى كە يونسى تىدا دەژيا، زياتر لە سەد ھەزار كەسى تىدابوو، تەننەت يەك كەسى خواپەرستىشى تىدا نەبوو .

خوداى پەروردگار يونسى تىدا ھەلبىزاردن و كردى بە پىڭمبەر، فەرمانى پى كرد ھۆزەكەى ناگادار بكا تەوھو فيرى خواپەرستيان بكات .

ماوھەكى زۆر لە ناوياندا بوو، بە بەردەوامى پى دەوتن ئەى ھۆزەكەم بزائن كە خوداى تاك و تەنھا ھەموومانى لە نەبوونەو بەدبەھتەو، ئەو زەويەى كە لەسەرى دەژين خوداى پەروردگار بۆى رام كردووین نىعمەتى ھەمە جوړەى خۆى پزانوو بەسەرماندا .

ئاسمانەكانى بۇ فەراھەم ھىناوين، ھەزارھا نىعمەتى تىدايە كە سوودى لى وەردەگرين.

بزائن گەر خوداى پەروردگار لە ئاسمانەو بەرئامان بۇ نەبارىنى، ھىچ كەس تواناى ئەوھى نىە كە تەنھا يەك دلۆيمان بۇ ببارىنى..

ئەى خەلگىنە كەى رەوايە ئەم خوا بە رحەم و بە سۆزۈ مېھرىبانە كە ھەموو شتىكى بەبى كەم و كورى بۇ دابىن كرددون ،

نەى پەرستىن و برۆن داروبەرد بكەن بە خوداى خۆتان و كرنۆشى بۇ ببەن .

ئاخر چ كەسىكى خاومن عەقل و بىرو ھۆش ئەمە قبوول دەكات؟!؟

يونس ئەوئەندە قەسى جوان و شىرىنى بۇ كردن كە ھەموو قەسەكانى بەلگە نەويست بوون .

چاومرپى ئەوۋە بوو بە شىوازيكى جوان وەلامى بدمنەوۋە، باومرپى پى بەينىن .

بەلام ھەر ئەوئەندە تەواو بوو لە قەسەكانى، خىرا دەستيان كرد بە گالتەپىكردن پىى و

قەسە پى وتنى و پىيان وت: باشە خوا لە تۆ باشترى دەست نەكەوت ھەلبىزىرى و بىنىرى

بۇ لامان ، باشە چۆن باومرپت پىدەكەين كە تۆش ھەر وەكو ئىمەى!؟

لە باشاندا ھەموويان پىكەوۋە وتيان وازمان لى دەھىنى باشە، ئەگىنا لەم شارەش و مدەرت

دەنىين .

* ھەلاتنى يونس لە ھۆزەكەى :

باش ماندووبوونىكى زۆر لە بانگەوازي لە ناو ھۆزەكەيدا ، بەلام بى سوود بوو، تاكە

كەسى باومرپى پىنە ھىنا .

نىتر يونس ھاتەناويانەوۋە پىى وتن: ئەى ھۆزەكەم بەراستى بزانن كەمن رەوانكراوى

خوداى گەورەم و بە ھىچ شىوازي درۆم بە دەمەوۋە نەكردوۋە، بەلام مادەم ئىوۋە ھەر لەسەر

بى باومرپى خۆتان بەردەوامن ئەوا من بە جىتان دەھىلەم و دەرپۆم، بەلام ئەوۋەش بزانن باش

سى رۆزى دى خوداى گەورە .

سزايەكتان بەسەر دادىنى ھەمووتان تەفرو توونا دەكات ، باش ئەم قەسەيە بەبى ئەوۋەى

خوفا ھەرمانى پى بكات ھۆزەكەى بەجى ھىشتوو رۆيشت .

* باوەر ھىنانى ھۆزەكەى :

ھۆزى يونس كە زانيان پەيمانى خواو پىنغەمبەران ھەمووى راستەو دىتە جى و بەسەر ھاتى ھەموو ئەو گەلانەى پىشووويان بىستبوو كە چۆن خوداى گەورە سزاي داون و لە ناوى بردوون .

بۆيە زۆرتەرسان و ھەموويان چاويان ئەبەلق بوو ، بە مندا ل و ژن و پياوو پىرو گەنجەو ە رۆيشتە دەرهو ەى شار دەستيان كرد بە گريان و ھاوار ، دەستيان بەرزكردەو ە و پارانەو ە لە خوداى گەورە و داويان كرد لىيان خۆشبى ، تەنانەت ھەرچى نازە ئىشە لەگە ل خۆياندا ھىنا بوويان ، بۆ ئەو ەى خوالىيان خۆشبىت و ئەو سزايەيان لەسەر ھەنگرى ، خوداى پەرومردگار بەزمى پىياندا ھاتەو ەو سزاكەى لەسەر ھەنگرتن .

* پاش ھەلاتنى لە شارەكە :

يونس نەيزانى ھۆزەكەى پەشيمان بوونەتەو ە و باوەريان ھىناو ە ، وەك باسما ن كرد بەبى فەرمانى خوداى گەورە ھۆزەكەى بە جى ھىشت ، بەرپى كەوت تاگەيشتە روبراى لەو ى لەگە ل كەشتىەك بەرپى كەوت ، بەلام لەناو ئاوەكەدا كەشتىەكەيان لەبەر نەفەر زۆرى خەريك بوو نوقمى ئاوەكە بىت .

بىرياندا تىروپشك بكن و يەكيان بخەنە ناو ئاوەكە .

كاتىك تىروپشكەكەيان ئەنجامدا يونس دەرچوو ، بەلام خەلكەكە لەبەر ئەو ەى دەيانزانى يونس پياوئىكى زۆر باش و بە رەوشتە حەزيان نەكرد بىكەنە ئاوەكەو ە ، بىرياندا جارئىكى تر تىروپشكى بۆ بكن ، بەلام تا سى جار ئەنجامياندا . ھەر يونس دەرچوو .

يونس ناچار بوو خۆى فرى داىە ناو رووبارەكەو ە .

* يونس له ناو رووباره كهدا :

خوداى پەروەردگار فەرمانى كردبوو بە نەهەنگەك يونس قووت بدا، بەلام بەهيچ شيوهيهك نازارى نهدات.

ئەو وەختەى يونس خۆى خستە رووباره كەو نەهەنگەكە هاتو قووتيدا، ئا لەویدا نيتر يونس بىرى كردهو و زانى كە فەرمانى خوداى شكاندوو، بۆيه دەستى كرد بەدوعاو پارانهو ماوهيهكى زۆر له ناو سكى نەهەنگەكەدا مايهوه، بەردەوام يادى خوداى دەكردو دەپارايهوه له خوا بۆ ئەوهى پزگارى بكات.

خوداى پەروەردگار يەدەم داواكەيهوه هات و فەرمانى كرد بە نەهەنگەكە بپروات له كەنارى رووباره كەدا داى بنى. نەهەنگەكە چوو كە نارى رووباره كەو دەمى كردهو و يونسى فرى دايه دمرهوه.

لەو كاتەدا يونس بە تەواوى لاشەى ناسك و لاواز بوو خوداى گەوره بەروبو مىكى بۆ رواند لەو شوینەدا كە زانايان دەلین كوله كە بووه.

لێى خوارد و رده و رده لاشەى بەهتيز بوويهوه و چاك بوويهوه پاشان بەرى كەوت. بەلام نازانين خوداى گەوره ناردويه تيهوه بۆ لای هۆزمەكەى خۆى يان بۆ هۆزىكى ترو شارىكى تر رويشتوو.

زهکهریا

(سه لامی خودای له سه ربیت)

(زەكەريا)

(سەلامى خوداى لەسەرىبىت)

خو پەروردگار لە قورئاندا دەربارەى دەفەر موویت:

﴿ذَكَرْ رَحْمَةَ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا * إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا * قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَّمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا﴾ ﴿مريم ٤٢﴾

واتە: ئەى محمد (ﷺ) ئەم باسە، باسى رەحمەتى پەروردگار تە، دەربارەى بەندەى خۆى زەكەريا.

كاتىك لە پەرسنگاى خۆيدا هاناو هاواری برد بۆ پەروردگارى بە پەنھانى. وتى: پەروردگار، بەراستى من ئىسكەكانم لاوازبوون و قزى سەرم هەر هەمووى سپىتى داگرتوو، بەلام من هەرگىز لە دوعاو پارانەووم لە زاتى تۆ نا ئومىد نەبووم و دەستت نەناو بە روومەو.

پىغەمبەر زەكەريا كىيە؟ لە كوئى ژياو؟ بۆ سەرج قەومىك رەوانە كراو؟

ناوى (زەكەرياي كورى بەرخيا، لە پشتى پىغەمبەر سولەيمانە)

خوداى پەروردگار هەلى بزاردو كردى بە پىغەمبەرى (بنى اسرائيل) بۆ ئەووى

ئاگاداريان بکاتەو و ريموونيان بکات بۆ خواپەرستى .

* بارودۆخى (بنى اسرائيل)

لەسەردەمى ﴿پىغەمبەر زەكەريادا جولهكەكان زۆر بايەخيان بە مزگەوت دەدا،

بەشىوازىكى جوان خزمەتى مزگەوتيان دمكرد، بەلام زۆر بە كەمى گوپراپەليان دەكرد

لەگەل ئەوهدشا لە ناو بازارەكان خەرىكى دروو فيل و تەلەكەبازى بوون..

ئەو زانایانەیی که خزمەتی مزگەوتیان دەکرد، پیاویکی تیدا بوو بە ناوی (عیمران)، هاوێلی خۆشەویستی زەکەریا بوو، چونکە پیاویکی زاناو داناو خواناس و خواپەرست بوو. عیمران هاوسەرێکی نەزۆکی هەبوو مندالی نەدەبوو، بۆیە نزیای کردوو لەخوا پاراپه‌وه.

وتی: گەر خودای گەوره مندالیکم پێ ببەخشی ئەوا دەیکەم بە خزمەت کاری مزگەوت

پاش ماوه‌یه‌ک خودای پەرورەدگار داواکەیی قبوون کردو کچیکی پێ ببەخشی، بەلام هەر چەندی سەیری دەکرد کچ بۆ خزمەت کاری مزگەوت ناشی، بۆیە وتی: هەر چەند خودای گەوره کچی پێبەخشیووم، بەلام من هەر بەئینەکەیی خۆم جێ بەجێ دەکەم. بۆیە ناردی بۆ مزگەوت و کردی بە خزمەتکار.

* سەرپەرشتی مەریەم لە لایەن زەکەریاوه:

ئەو کاتەیی مەریەم لە دایک بوو عیمرانی باوکی مرد.

مەریەمیش لە مزگەوتدا پێویستی بە یەکی بوو سەرپەرشتی بکات و ناگای لیبیت.

لەبەر ئەوەی عیمران پیاویکی باش و خۆشەویست بوو، هەموو زاناکانی جوله‌که

هەریەک لەلای خۆیەوه حەزی دەکرد ببی بەسەرپەرشتیاری.

بەلام شیاوترین کەس بۆ ئەم کارە، زەکەریا بوو چونکە مێردی پووری مەریەم بوو.

زاناکان رازی نەبوون زەکەریا ئەو کارە بگریته دەست، بپاریاندا تیروپشکی بۆ بکەن.

کە تیرو پشکەکەیان ئەنجامدا زەکەریا دەرچوو، بەلام رازی نەبوون،

بۆ جاری دووهم و سێ یەم کردیانەوه هەر زەکەریا دەرچوو ئیتیر قەسەیان نەماو

کارەکەیان دایە دەست.

زەکەریا رۆیشت حوجرەیه‌کی جوان و خنجیلانەیی بۆ مەریەم دروست کرد و تیایدا

داینا.

زکهریا به بهره‌وامی سهردانی ده‌کردو خهمی ده‌خوارد، به‌لام که ده‌چووه سهردانی، میودی تازهو بی وینهی له‌لاده‌بینی، له‌مهریه‌می ده‌پرسی ئەم میوانه‌ت له کوپوه بؤ هاتووه خو ئەم شاره میوه‌ی وای تئیدانیه؟ مهریه‌میش ده‌یوت له‌لایهن خودای میهره‌بانه‌وه بؤم رده‌وانه کراوه.

* له دایک بوونی یه حیای گوری :

گه‌وره‌ترین نیعمه‌ت که خودای په‌روه‌ردگار ده‌ی به‌خشی به به‌نده‌کانی نیعمه‌تی منداله، زۆرێک له خه‌لکی له‌م نیعمه‌ته به‌هره‌مندبوون و خودای گه‌وره پئی به‌خشیوون. به‌لام زه‌که‌ریا ته‌مه‌نیکی زۆری به‌سه‌ر بردبوو له‌و نیعمه‌ته بی به‌ش بوو. زۆر چه‌زی ده‌کرد خودای گه‌وره مندالێکی پئی به‌خشی له‌ دوا‌ی خو‌ی بی به‌جینشینی بویه ده‌ستی کرد به‌ دوعاو پارانه‌وه و نوێژو خپرو چاکه‌کردن، ماوه‌یه‌کی زۆر به‌ کزۆئی و کلۆئی بهره‌وام داوای مندالی له‌ خودای گه‌وره ده‌کرد. خودای په‌روه‌ردگاریش نزا‌که‌ی وه‌رگرت و مندالێکی پئبه‌خشی به‌ ناوی (یه‌حیا) و کردیشی به‌ پیغه‌مبه‌ری هۆزه‌که‌ی .

* مردنی زه‌که‌ریا :

له‌ درێژه‌ی ته‌مه‌نیدا خه‌ریکی پیشه‌ی دارتاشی بوو به‌ره‌می ده‌ستی خو‌ی نه‌بایه به‌ره‌می هیچ که‌سیکی تری نه‌ده‌خوارد . له‌ درێژه‌ی ته‌مه‌نیدا بی فه‌رمانی خودای گه‌وره‌ی نه‌کردو ئەو په‌یامه‌ی که پئی درابوو هه‌مووی گه‌یانده‌، به‌لام له‌ کو‌تایی ژبانیدا له‌ بری نه‌وه‌ی رپیزی ئی بگرن و فه‌رمانه‌کانی جی به‌جی بکه‌ن، فه‌رمانیاندا له‌ هه‌ر کو‌ی بی‌ت له‌ ناوی به‌رن. ئەویش رای کرد بؤ ناو دارستانه‌کانی ده‌ورو به‌ری شار بؤ ئەوه‌ی وازی ئی به‌ینن.

بەلام وازيان لى نەھىناو كەوتنە دواى، تا ئەوھبوو لە تاو ئەوان چووہ ناو دارىكى
كلۆرەوہ.

پاش ماندىبونىكى زۆر لە گەران بە دوايدا دۆزىانەوہ، بەلام نەيان ھىشت بىتە دەرەوہ،
ھەر لە ناو دارەكەدا بە مشار لەگەل دارەكەدا كرديان بە دوو كەرتەوہو شەھيديان كردو
گەرايەوہ بۇ خزمەتى پەرورەدگارى خوى .

(یه حیا)

(سه لامی خودای له سه ربیت)

(پەحيا)

(سەلامى خوداي لەسەربىت)

پاش مردنى زەكەريا پەحياي كورى بوو بە جېنىشىنى و خوداي پەروەردگار
هەئىبزاردو كردى بە پيغەمبەرى ھۆزەگەي ، پەحيا چەند سيفەتتىكى جوان و ناوازەي تيدا
هەبوو كە بەو سيفەتەنەي دلى خەلكى بۆلاي خۆي رادەكيشا.
كەسكى زۆر لەسەرخۆو نەرم و نىان بوو ھەر بە نەرم و نىانى خەلكى نامۆزگارى
دەكرد و فەرمانى پى دەكردن بە نوپۆزكردن و رۆزوو گرتن .
خوداي پەروەردگار ھەر بە مندالى زانست و زانىارى پى بەخشی بوو، كە قسەي لەگەن
خەلكدا دەكرد خيرا قەناعەتى پى دەكردن.
كەسكى بوو زۆر فەقرو ھەژارى لەلا خۆشەويست بوو، بەجۆرىك كە پىي خوش بوو
ھەميشە بە ھەژارى بۆي.
بەردەوام سەردانى دارستان و بيابانەكانى دەكرد و بۆ ماومىەك لەوئ بە تەنها
دەمايەو.
نانى لەگەن خۆي دەبرد، بەلام كە نازەئيك يان بالدارىكى برسى بينىبايە پيئەداو
خۆي نەي دەخوارد!
بە شىوازىك وای ئى ھاتبوو ببوو بە دۆست و خۆشەويستی گياندارانىش.
ھەميشە يادى خوداي دەكرد و لە فەرمانەكانى لای نەدەدا، بەردەوام خەرىكى
گەياندى پەيامى خوا بوو.

* لە ناو ھۆزەكەيدا :

يەحيا پىغەمبەرىك بوو كە زۆر پى داگرى دەگرد لەسەر چەسپاندنى حەق و راستى.
بەھىچ شىوازيك لىي لاندەدا.

بەردەوام بەناو خەلكيدا دەگەراو فىرى پەيامەكانى خوداى گەورەى دەگردن و ئاگادارى
دەگردنەو لە رۆژى دوايى.

ھەر وھا سەختى گۆرو گۆرەپانى مەحشەرى بەپىر دەھىنانەو، بەلام خەلكى ھەندى
جار دەيان ويست بە زۆر شتىكى ناشياو بە يەحيا خەلال بکەن و بپارىيان بەگردنى ئەو
شته ناشياوو نا پەسندە بۆ بدات.

يەكى لەم شتە حەرام و ناپەسندانە كە دەيانويست خەلالى بکەن ئەو بوو...

ھەندى لە پاشاكانى ئەو سەردەمەى ديمەشق دەيانويست ئەو كەسانە بخوازن كە پىيان
ناشيت وەك خوشكە زاو برازا...ھتد.

يەحياش بەھىچ شىوھىەك بپارى ئەو كارە ناشياوھى بۆ نەدەدان.

پاشاكان كە بيستيان يەحيا رىگريان لى دەكات، بۆ دەرفەتى دەگەران بيكوژن و لە ناوى
بەرن.

بۆ ئەو مەبەستە پياو كوژىكيان پاسپاردو ناردىانە سەر يەحيا.

پياو كوژەكەش رۆيشت يەحياى شەھيد كردو سەرى بپرى و كەللە سەرەكەى خستە

سەر سىنيەك و ھىناى بۆيان ، پاشاكان لەبەر ئەو كارە خەلاتىكى گەورەيان كرد.

عیسا

(سه‌لامی خودای نه‌سه‌ر بیټ)

(عیسا)

(سه لاسی خودای له سه ر بیت)

خودای په رومردگار له قورنانی پیروژدا دهر باره‌ی دهغه رموویت:

إذ قالت الملائكة يا مريم إن الله يُشْرِكُ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ [٤٥] وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ [آل عمران : ٤٦]

واته: نه‌ی مهربم به‌راستی خوا مژدمت ددهاتی، به وشه‌یه‌کی خو‌ی که ناوی (المسیح)ه، عیسی کوری مهربمه، که پیاو مافوول و پایه به‌رزه له‌م دونیا‌یه‌دا، له قیامه‌تیشدا له دهسته‌ی نزیکانه .

جا عیسا له بی‌شکه‌داو به گه‌وره‌یش قسه ده‌کات بو خه‌لکی، له پیاو جا‌کانیشه .
جا مندا له خو‌شه‌ویسته‌کان وهرن بی‌که‌وه گه‌شتی بکه‌ین به ناو ژبانی پیغه‌مبه‌ر عیسا‌دا
و انه‌و ناموژگاری لیوه فیربین.

* سه‌ره‌تای په‌یدا بوونی :

مهربمی دایکی عیسا باشرین و پاک ترین نافرمتی نه‌و سه‌رده‌مه بوو که به‌هیچ جوړیک کاریکی نه‌نجام نه‌ده‌دا که خودای گه‌وره بی‌ی ناخوش بیت.
هه‌روه‌ک باسما‌ن کرد له سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر زه‌که‌ریادا خزمه‌تی مزگه‌وتی ده‌کردو
باشرین خواپه‌رستی نه‌نجام ده‌دا.

روژیک له ژووره‌که‌ی خو‌یدا خه‌ریکی خواپه‌رستی بوو فریشته‌یه‌ک هات بو‌لای،
مهربم که بی‌نی زور ترسا وتی: په‌نا نه‌گرم به‌ خوا، نه‌گه‌ر له‌خوا ده‌ترسی، لی‌م دوور
بکه‌وه.

فریشته‌که وتی: من له‌لایهن خواوه هاتووم وه مژدمت ده‌ده‌می به مندا لیک.

مەريەم وتى: بەنا دەگرم بە خوا، من چۆن مندانم دەبى كە هيچ كەس لىم نزيك نەبوتهوه.

فريشتهكه وتى: خوداى گهوره بريارى داوهو ئەو كارە لای ئەو زۆر ئاسانە.

* لە داىك بوونى عيسا :

پۇژگار تىبەربوو، پۇژ لە دواى پۇژ مەريەم خەفەتى زياتر دەبوو، ھەرخەمى ئەوھى بوو وەلامىكى ھەبى بۇ ھۆزەكەى، وردە وردە شارى بەجى ھىشت و پۇيشت بۇ دەرهوھى شار لە بن دارخورمايەك لەوئى دانىشت و وتى:

خۆزگە پيش ئەم حالەتە بمردمايەو وەك شتىكى بى نرخ فەرامۆش بگرامايە.

لە پاش كەمىك بە فەرمانى خوداى گهوره عيسا لە داىك بوو، بەلام مەريەم لە ترسى ھۆزەكەى نەيدەزانى چى لى بكات.

فريشته ھات بۆلاى وتى: مەترسە برۆ بۇ ناو ھۆزەكەت و گەر پرسياريان لى كردى هيچ قسە مەكە و بلى بە پۇژووم، خوداى پەروەردگار يارمەتيت دەدات.

* گەرانەوھى مەريەم بۇ ناو ھۆزەكەى :

عيسا ھىشتا لە باوھشى داىكى دابوو ھاتە قسەو وتى: ئەى داىكە دلتهنگ مەبە خوداى گهوره كانياويك لە ژىر پىت ھەل دەقولىنى و دارخورماكە راوھشىنە ، مەريەم بە دەستى راى وھشاندو خورما كەوتە خوارەوھو خواردى، لە ئاوەكەشى خواردەوھ.

مەريەم بە قسەكردنى عيساى كورپى زۆر خۆشحال بوو كەمىك دلى ئارام بوو .

ئىتر وردە وردە عيساى ھەلگرت و بەرەو ناو شار كەوتە رى، ھۆزەكەى كە مەريەمىيان بىنى مندانلىكى لە باوھشدايە ، يەكسەر كەوتنە سەرزەنشت كردنى و وتيان:

ئەى مەريەم خۆتۆ نە باوكت پياوى خراب بووھو نە داىكىشت كارى وا خرابى كردوھو.

مەريەمىش ھېچ قەسە نەکردو ئىشارەتى بۇ عيسا کرد. خەلگەكە زۆر سەريان سورما وتيان:

چون ئەو مندا لئە قەسە دەكات، كە ھېشتا شيرەخۆرە و لە باوھشى خۆتدايە.

لەو كاتەدا بە فەرمانى خوا عيسا ھاتە قەسو وتى:

بەپراستى من بەندەي خوا، كتيبي ئىنجىلى پى بەخشيوم و كردوومى بە پيغه مېەر.

لە ھەر كوئى دابە منى موبارەك و پيرۆز كردوو و نامۆزگارى كردووم كە نوپزەكانە ئەنجام بەدەم لە زەكاتدانىش دريغى نەكەم ھەتا لە ژياندا ھەم.

ھەر وھە فەرمانى پيداوم چاك پەفتارىم لەگەل دايكەم داو نەيكردووم بە كەسيكى

زۆردار و بەد پەفتار...

سلاوى پەرورەدگارم لەسەرە، ئەو پۆزەي كە لە دايك بووم و ئەو پۆزەش كە دەمرم،

ئەو پۆزەش زىندوو دەكرىمەو.

خەلگەكە كە ئەمەيان بىنى وەخت بوو شىت بىن چونكە لە ژياناندا شتى وايان

نەبىنى بوو.

ئەم ھەوالە بەناو خەلكى دا بلاو بوو ھەو و گەيشت بە پاشاى پۆمىش، بۆيە بەزوو ترين

كات فەرمانى دەرکرد بىكوژن.

مەريەم كە ئەم ھەوالەي بىست، خيرا عيساى ھەنگرتوو بەرەو ميسر كەوتە رى، بۇ

ماوھى دوازە سال لەوئى مانەو.

لە دواي ئەو دوازە سالە گەرانەو بۇ فەلەستين و لەوئى عيسا دەستى کرد بە بانگەواز

کردن و ناگادار كردنەوھى خەلكى.

ورده ورده لەوئى موعجيزەكانى دەرکەوتن و خەلكى سەرسام ببوون پىي.

بەلام ترسى لى نىشتەو لەلایەن پاشاوە، بۆيە پرووى لە شاخ و بىابانەكان کرد لەوئى بۇ

ماوھىەك ژيانى بردەسەر.

* موعجىزەگانى عيسا :

خوداى پەروردگار چەند موعجىزەيەكى گەرەو سەر سورەينەرى بە عيسا بەخشى بوو، بۇ ئەوۋى (بنى اسرائيل) باومېرى پېيكەن و بەراستى بزائن. لەوانە بە فەرمانى خوا مردووى زىندوو دەكردەو و قسەى لەگەل دەكرد. ھەر نەخۆشيك كە چارەسەرى نەبوايە لە ھىچ شوينيك دەيان ھىنا بۇ لاى، ئەویش چاكى دەكردەو بە ويستى خوا ، كە دەتېينى وات دەزانى ھەرگىز نەخۆش نەبوو. لەگەل ئەوھشدا بە تەواوى باوھېريان پېنەدەھىناو داواى موعجىزەى تريان ليدە كرىد، رۆژيك ھەموويان بەرۆژو و بوون، كە ئىوارە داھات چوون بۇ لاى عيسا و وتيان؛ ئەى عيسا لاى خوا داوامان بۇ بكە با سفرەيەكمان لە ئاسمان بۇ بېنيتە خوارەو و پېرى لە خواردن و خواردنەو، بۇ ئەوۋى رۆژووھەكمانى پى بشكىنين. عيسا داواى لەخوا كرىد خوداى پەروردگاريش داواكەى وەرگرت و سفرەيەكى بۇ دابەزاندىن ھەموويان تېريان لى خوارد. بەلام بەشيكى كەميان نەبېت لەگەلى نەمانەو و باوھېريان پى نەھىنا.

* بەرزكردنەوۋى عيسا بۇ ئاسمان :

ھەندى لە جولەكەكان رۆيشتن بۇلاى پاشا پېيان راگەياند كە عيسا لە ناو خەلكى دا زۆر خۆشەويست بوو و خەلكى داواى كەوتوون. يەھوزا قوتابىەكى عيسا بوو خيانەتى لى كرىد چوو بۇ لاى پاشا وتى؛ ئەى پاشا گەر دەتانەويت ئەوا من عيساتان دەدەم بە دەستەو و شوينەكەيتان نیشان دەدەم. پاشاش وتى: گەر تۆ ئەو كارەمان بۇ بكەيت ئەوا لەلايەن منەو خەلاتيكى گەرە دەكرېت. يەھوزا چەند كەسكى لە دارو دەستەى پاشا لەگەل خوى بردوو پى وتن: لە فلان كاتدا ئيمە دەرسمان ھەيە و ھەموومان لە يەك شويندا كۆدەبېنەو، ئىوھش لەو كاتەدا وەرن منيش عيساتان پېنیشان دەدەم.

يەھوزا رۆيشت و دارو دەستەكەى پاشا لە كاتى ديارى كراودا خۆيان كرد بە زووردا،
خوداى پەروەردگار يەھوزاى خستە سەر شىوازى عيسا ، عيساشى بەرزكردەوه بۆ ناسمان، كه
هاتن عيسا بگرن يەھوزاىان بردو هەليان واسى، هەر چەند هاوارى كرد وتى: من عيسانيم
بەلام وازيان لى نەهيئاو كوشتيان.

خوداى پەروەردگارىش عيساى پاراست و بردى بۆ ناسمان، هەتا ئىستاش لەوى ماوه،
پىغەمبەرى خوا (O) دەفەرمويت: پىغەمبەر عيسا لە ناسمانە كاندايهو لەرۆژەكانى كۆتاييدا
كه دەجال ديت و فيتنەى بلاو دەكاتەوهو دونيا پيس و بۆگەن دەكات.
خوداى پەروەردگار داى دەبەزىنيتە سەر زهوى و دەجال لە ناو دەبات.
لە داى كوشتنى دەجال چەند سالى لە زهويدا دەمىنيتەوه و پاشان دەمرىت و
دەگەرىتەوه بۆلاى خوداى گەوره.

موجه ممدد

(صلى الله عليه وسلم)

موحه ممه د

(صلى الله عليه وسلم)

خودای پهروهردگار له قورئاندا دهربارهی دهفه رموویت:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ [الأنبياء : ١٠٧]

واته :

نهى محمد (ﷺ) نيمه تويمان پهوانه نه کردوو تهنها بو نهوه نهبيت كه ببيته پهحمهت و بهر كهت بو هموو جيهانهكان (جيهانى نادميزادو گياندارو رووهك و بهرى و...هيتد).
جا مندا له چاو گه شهكان و مرن پيگه وه گه شتيك بكهين به ناو ژياني گه وره ترين پيغه مبهر و سهروهرى هموو مروفايه تى، بو نهوهى شاره زابين له بهرنامه كهى و پاشان له ژياني روژانه ماندا جيبه جيبى بكهين :

ناوى (موحه ممه دى كورپى عبداللهى كورپى عبدالمطلب ي كورپى هاشمى كورپى عبدالمناف) ه
ناوى دايكيشى ﴿نامينه ي كچى وههه ب﴾ ه

پيغه مبهر (ﷺ) هيشتا دوومانگان بوو له سكي دايكيدا، عبداللهى باوكى وهفاتي كرد.
به چند روژى پيش له دايكبوونى، نهبرههه وه لشكره كهى به فيلى گه وره گه وره وه
ويستيان كه عبه بروخينن و له ناوى بهرن، نهوه بوو خوداى پهروهردگار پاريزگارى له مالى
خوى كردوو پؤل پؤل باندهى نارده سهريان و به قورپى سووركراوه وه داين به سهرياندا
وهك كاي خوراوى لي كردن .

له پاش نهو رووداوه له دووشه ممه دى مانگى دوازه دى ره بيهى په كه م، بهرام بهر بيستى
نه پريلى سالى پينج سه دو هفتا و په كى زابيني، پيغه مبهرى سهروهрман له دايك بوو.

* گەورەبوونى:

عادەتى شارى مەكە وابوو گەر مندائيان ھەبووايە بۇ ماوەى دوو سى سالان دەميان ناردە دەرەو، بۇ ئەوەى ھەوای پاکی گوندەکانى دەوروبەرى شار ھەلمژن و بەباشى گەورەبىن. ئەو سالەى موخەممەد ﴿ص﴾ لە دايک بوو، لەبەر ئەوەى ھەتيو بوو دايەنەکان زۆر بىيان خۆش نەبوو لەگەل خۆيان بىبەن، بەلام ئافرەتیک بە ناوى (حەليمەى سەعدىە) کە زانى ھىچ مندالى بۇ نەماوەتەوہ گەرايەوہ موخەممەدى ھەلگرتو بردى. ئەو ماوەيەى کە لەگەلئيان بوو خودای گەورە نازو نىعمەتیکى پزانە بەسەرياندا کە بىوینە بوو، لەوەرگاگانيان ھەمووى سەوزبوو، گوانى مەرپو مالأت و حوشترەکانيان پربوو لە شیر.

زۆر ھەزيان دەکرد لەلايان بىمىنیتەوہ، بەلام رۆژنیک دوو فرىشتە ھاتنە لای و سنگيان لەت کرد، لە سىنگيدا پارچە خوینیکى رەشيان دەرھىنا پاشان وەك خۆيان ئى کردەوہ. حەليمە پاش ئەو رپووداوہ زۆر ترسا، بۆيە خىرا گىرايەوہ بۇ لای دايکی. لە تەمەنى شەش سالىدا لەگەل دايکيدا بەسەردان رپوشتن بۇ مەدينە بۇ مالى خالوانى، بەلام لە کاتى گەرانەوہمياندا لە بەينى مەكەو مەدينەدا نامينەى دايکی مرد. پاش دايکی عەبدولوتەليبی باپىرى گرتيە لای خۆى زۆر رپزى ئى دەگرت و بەباشى بە خىوى دەکرد.

بەلام کە تەمەنى گەيشتە ھەشت سال باپرىشى مردو نەما. پاش باپىرى ئەبو تالیبی مامى بردیە لای خۆى، بۇ ماوەيەكى دوورو دريژ لە مالەكەيدا مايەوہ لە کورەکانى خۆى زياتر رپزى ئى دەگرت. لەو ماوەيە شوانى بۇ خەلکی مەكە بە پارەيەكى کەم دەکرد، ماميشى فيرى بازرگانى کردبوو، ھەر جارنیک بچوويايە بۇ سەفەرى بازرگانى لەگەل خۆى دەيبرد.

* خواستنى خەديجە :

پاش ئەوھى شارمەزايىھكى باشى پەيدا كرد، لە بازركانيدا، لە تەمەنى بيست و پينج سالى دا ، لە كاروانيكي دا بازركانى بۇ ئافرمەتيك دەكرد بە ناوى خەديجە .
 لەو سەفەرەيدا خزمەتكارىكي خەديجەي لەگەلدا بوو كە گەراپەوھ لەلای خەديجە سەبارەت بە دەستپاكي و ھەلئسوكەوتى پيڤه مبهەر (O) شتى زۆر سەرسورھيئەرى باسكرد .
 بە جۆريك باسى كرد خەديجە يەكسەر موھەممەدى چووھ دلەوھ.بۆيە لە رىي ئافرمەتيكەوھ موھەممەد(O)خوازبينى لە خەديجە كرد و كردى بە ھاوسەرى خۆى .
 ھەر چەندە موھەممەد تەمەنى بيست و پينج سال بوو خەديجەش چل سال ، بەلام بۇ ماوھى بيست و پينج سال ژيانىكي پر خۆشيوو كامەرانىان بەسەربرد .
 لە دواى ھاوسەرگىرى لە تەمەنى سى و ھەشت سالى دا سەردانى ئەشكەوتى (حراء)ى دەكردو بىرى لە دروست بوونى بوونەوھر دەكردەوھ .
 لە تەمەنى چل سالىدا خوداى پەروردگار لە ريگاي جوبرەئيل لە ئەشكەوتەكەدا نيگاي بۇ ناردو كردى بە پيڤه مبهەر (O).

* بانگەوازكردن بۇ پەيامەكەي :

لە پاش ئەوھى كە بوو بە پيڤه مبهەر (O)، سەرھتا لای كەسوكارو خزمە نزيكەكانى باسى كردو پيى راگەياندن .
 بۆيە يەكەم كەس كە باوھرى پيھينا .
 لە ئافرەتاندا خەديجەي ھاوسەرى .
 لە منداندا عەلى كورپى ئەبو تاليبي ئامۆزاي .
 لە پياواندا ئەبو بەكرى سديق .
 لە كۆيلەو بەندەكاندا زەيدو بيلال .

له پاش ئەوەى بانگەوازەكەى ئاشكرا كرد، ورده ورده خەلكى له هەموو لايەكەوہ دەهاتن و باوەريان پىدەهەيناو پىشتگريان ئى دەكرد.

كافرانى قورەيش بە مەيان زانى و دەستيان كرد بە نازاردانى پىنغەمبەر (ﷺ) و هاوہ لان. رۆژ له دواى رۆژ نازاريان لەسەر قورس تر دەكردنو هەندى جارىش لىيان شەهيد دەكردن.

يەكئى لەو كەسانەى كە زۆر نازارى دەدان و رىگري ئى دەكردن (ئەبو جەهل) بوو كە خرپترين بى باوەرى قورەيش بوو.

فەرمانى بە خەلكى كرد كە سووكايەتى بە پىنغەمبەر (ﷺ) و هاوہ لانى بكەن. لەم ماوہيەدا خەديجەى هاوسەرى و ئەبو تالبىبى مامى زۆر پارىزگاريان ئى دەكردو هەندى جار نەيان دەهيشت نازارى بدن. بەلام له دواى چەند سائىك هەردوو كيان مردن. قورەيش بە مردنى ئەم دووانە زۆر گەرم تريبوون له نازاردانى پىنغەمبەر (ﷺ) تا له مەكەكەش دەريان كرد.

* رۆيشتنى بۇ طائف:

له پاش دەرکردنى لەمەككە، ویستی شوپنیکى تر بدۆزیتەوه و پەيامى خودای تیدا بلاو بکاتەوه .

بۆیه بەرهو طائف گەوتە پڕى، پاش ماندووبوونیکى زۆر گەیشتە ناو شارەکه و رۆیشت بۆ لای گەوره پیاوانى ئەم شارە .

ئەوهى که له لایەن خواوه بۆى رەوانە کرابوو هەمووی پێى راگەیانندو بۆى روون کردنەوه .

بەلام له برى ئەوهى باوهپرى پى بهینن، هەر جى منداڵە وردکە هەیه کۆیان کردەوه و بەرد بارانیان کرد، تا ئەوهبوو خوین بە قاجیدا هاتە خوارەوه .

بە دل شکاوى طائیفى جیهیشت و گەوتە پڕى، له رینگادا فریشتە هات بۆ لای و وتى: ئەى محمد (ﷺ) خودای پەروردگار دەفەرمویت: گەر دەیهویت ئەو شاخانە دەهیننەوه بەسەر طائف داو هەموویان لەناو دەبهین.

پىخەمبەرى خوا (ﷺ) فەرمووی: نا ئومیدەوارم نەوهو مندالی ئەوانە موسلمان بن و ئەو ئایینه سەر بخەن.

که گەراپەوه بەرهو مەككە، بى باوهپران نهیان دههيشت بچيتهوه ناو شارى مەككە، تا ئەوهبوو (مطعمى كورى عەدى) پەناى داو بردیەوه بۆ مال.

* موعجزەى (نيسراو ميعراج) شەو رەوى و بلندبوونەوه:

ئەو رۆزى كە گەپرايەو بۇ مەككە، لەگەل ئەو ھەموو نارحەتییوو دەرگىرئەدا دەپارايەو دە
 لە خودای گەورەو دەیفەرەموو: ((ئەى خودای پەروردگار بەس تۆ لىم نەپە نجىت ئىتر من
 چىم بەسەر دىت رازىم)).

كە تارىك داھات لە نىوہ شەودا خودای پەروردگار فەرمانى بە جوپرئەئىل كىرد شەو
 رەوى (الاسراء المعراج) بە پىنخەمبەر(ﷺ) بكتات.

جوپرئەئىل ھات و پىنخەمبەر (ﷺ) لەگەل خۆى برد بۇ مزگەوتى ئەقسا، لە وىشەوہ
 بەرزى كىردەوہ بۇ ئاسمانەگان.

لە ئاسمانەگاندا ھەندىك لە پىنخەمبەرانى بىنى و پاشان بەرز بۆوہ سەر، تا ئەوہ بوو
 بە ھەشت و دۆزەخىشى بىنى.

پاشان بە فەرمانى خوا بەرزكرايەوہ تا گەيشتە شوينى ئىتر جوپرئەئىل نەيتوانى بپروا!
 لە دواى ئەوہ رۆيشت تا گەيشتە خزمەتى خودای گەورە .

خودای گەورە چەند فەرمانىكى پىدا يەكى لە وانە، فەرز كىردنى نوپزبوو.

لە پاش ئەم ھەموو رەوداوہ، جوپرئەئىل ھىنايەوہ سەر زەوى و رۆيشتە مالەكەى خۆى .
 كە بەيانى ھەستاو چووہ ناو خەلكەوہو ئەم باسەى بۇ گىرانەوہ، خەلكى گائتەيان پى
 دەكرد، بەلام ئەبو بەكرى سدىق فەرەمووى بە راستى گەر لەوہ زىاترىش بلى من ھەر بپرواى
 پىدەكەم.

* كۆچ كىردنى بۇ مەدینە :

پىنغەمبەر (ﷺ) زانى رۆژ لە دوای رۆژ لەلایەن بى باوەرپانەووە نازارى زياتر دەدریټ،
بۆيە برپارى دا بۆ مەدينە كۆچ بكات.

لە پيشدا هەموو هاوئەلانى خۆى ناردو پاشان خۆى و ئەبو بەگريش بە نهيى كۆچيان
کرد.

بى باوەرپانىش هەرچى هۆكارە گرتيانە بەر بۆ ئەووى شەهيدى بكەن، بەلام خوداى
گەورە پاراستى و رزگارى كرد لە دەستيان .

لە پاش ئەووى كە گەيشتە مەدينە، پيشوازيەكى بيوينهى لىى كرا لەلایەن خەلكەكەووە

پاشان دەستى كرد بە دروست كردنى مزگەوت و برايهتى خستە نيوان كۆچ كەران و
خەلكى مەدينەووە .

هيشتا دووسال بوو لە مەدينە نيشتەجى بوون ، قورميش وازيان لىنە هيئان و بە
لەشكرىكى سى هەزار نەفەرپەووە.

بەرەو مەدينە هاتن ، پىنغەمبەر (ﷺ) بۆيان دەرچوو، لە نزيك بيرەكانى بەدردا بە يەك
گەيشتن.

پاش شەرىكى گەرم و لە يەك ئالاندا موسولمانەكان بە يارمەتى خوداى گەورە
سەرگەوتن.

ئەم شەپە و چەندان شەپى تريان ئەنجامدا، تا ئەوئەبوو سەرگەوتنىكى گەورەيان بە
دەست هيئا.

لە هەموويان گەورەتر رزگار كردنى مەككە بوو، كە لە دوای هەشت سال لە كۆچكردن
موسولمانان بە ويستى خوا گەرانەووە ناو مائو مىندالى خۆيان .

لەو ماوهيدا سەدان هەزار كەس باوەرپان بەپىنغەمبەر (ﷺ) هيئاو شوينى كەوتن.

نامەشى بۇ پاشاكانى سەرزەوى نارد بۇ ئەوەى موسولمان بىن و بگەرىنەوہ بۇ لای خودای تاك و تەنھا.

پاش گەياندىنى پەيامەكەى بە تەواوى، لە تەمەنى شەست و سى سالىدا لە مانگى رەببەى يەكەمى سالى يازدەى كۆچى وەفاتی كرد، لە حوجرەكەى عائىشەدا كرد لە مەدینە ئەسپەردەيان.

موسلمانانىش لەدواى پىڭمەبەر (ﷺ) ئەبو بەكرىان بە يەكەم جىنشىنى خۇيان ھەلبۇارد.

مامەكانى پىڭمەبەر

- ۱- عەباس .
- ۲- حەمزە.
- ۳- زوبەير.
- ۴- ئەبو تالىب .
- ۵- صفار.
- ۶- موقەوم.
- ۷- ئەبو لەھەب .
- ۸- حارث .
- ۹- حەجل.

پوورەكانى (خوشكى باوكى)

- ۱- عاتكە.
- ۲- ئومەيمە.

۳- ئوم حەكىمى سىپى.

۴- بوپە.

۵- صفىيە.

۶- ئۆروا.

ھاوسەرەكانى

۱- خەدىجەى كچى خودىلىد.

۲- سەودەى كچى زەمە.

۳- عائىشەى كچى ئەبو بەكر.

۴- حەفصەى كچى عومەرى كورپى خەتاب.

۵- زەينەبى كچى خوزەيمە.

۶- زەينەبى كچى جەحش.

۷- جویریەى كچى حارس.

۸- ئوم حەبیبە (رەملەى كچى ئەبو سوفیان).

۹- صفیەى كچى حەى كورپى ئەختەب.

۱۰- ئوم سەلەمى (ھندى كچى ئەبو ئومەييە).

۱۱- مەيمونەى كچى حارس.

كەنیزەكانى

۱- ماریەى قبطى.

۲- په‌يخانه‌ي كچي زه‌يدي نه‌ضيري .

كچه‌كاني:

هه‌موو كچه‌كاني له خه‌ديجه بوون

- ۱- زمينه‌ب..... نه‌بو عاسي كورپي ره‌بيع خواستي .
- ۲- روقيه..... عوسمان كورپي عه‌فان خواستي.
- ۳- ئوم كه‌لسوم عوسماني كورپي عه‌فان پاش مردني روقيه خواستي .
- ۴- فاتيمه عه‌لي كورپي نه‌بو تالب خواستي .

كوره‌كاني

- ۱- قاسم
 - ۲- عبدالله.
 - ۳- ئيبراهيم .
- هه‌موويان له‌ته‌مه‌ني منداليدا مردوون.

سه‌رنج/ بو ته‌فسيري نايه‌ته‌كان سوود له‌ته‌فسيري ناسان وه‌رگيراهه

له دوعای خیر بی به شمان مه‌که‌ن

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ • وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ • وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

[الصافات: ۱۸۰ - ۱۸۳]

(۲۰۰۹/۵/۴)

هه‌ولیر

ناومرؤك

لاپهړه	بابهت
۷	نادهم (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۱۳	نوح (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۲۱	هود (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۲۵	صالح (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۳۱	لوگ (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۳۷	ئیراهیم (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۴۳	ئیسماعیل (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۴۹	ئیسحاق (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۵۵	یوسف (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۶۷	داود (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۷۳	سولهیمان (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۷۹	موسا (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۸۷	نهیوب (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۹۳	یونس (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۹۹	زهکهریا (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۱۰۵	یهحیا (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۱۰۹	عیسا (سهلامی خوای لهسهه بیټ)
۱۱۵	موحهدهد (سهلامی خوای لهسهه بیټ)